"İŞÇİLER AYDINLANSIN, AYDINLAR İŞÇİLEŞSİN"

İŞÇİ YAŞAMI

işçi sağlığı derneği merkez yayın organı

AYLIK DERGİ

1 HAZİRAN 1989 SAYI:2 FİYATI: 1.500.— TL

...EYLEMLER GÜNCESİ...EYLEMLER GÜNCESİ...EYLEMLER GÜNCESİ...

GÜN GÜN 1 MAYIS 1989

10 Nisan: Petrol-İş Sendikası İstanbul-Şubesi'nde Anadolu ve Avrupa yakası sendika şubelerinden oluşan sendika şube temsilcileri 1 Mayıs'ın örgütlenme çalışmalarına ilişkin olarak toplandı.

11 Nisan: Sendika başkanlarından oluşan tertip komitesi, demokratik dernek ve sol dergilerden oluşan geniş bir 1 Mayıs toplantısı düzenleyip 1 Mayıs'ın nasıl kutlanacağı konusu tartışıldı.

15 Nisan: 8 sendika başkanından oluşan tertip komitesi Kartal Belediye Sineması'nda işçilerin ve işçi temsilcilerinin katıldığı geniş salon toplantısı düzenledi. Toplantıda iş kollarından işçi temsilcileri konuştu "Her şeye rağmen 1 Mayıs kutlanacak", "Yaşasın 1 Mayıs" toplantının belgileri oldu.

16 Nisan: 15 Nisan'da yapılan toplantının aynısı Bahçelievler Zafer Sineması'nda yapıldı. Tertip komitesinin dışındaki işçi ve sendika temsilcilerine konuşma izni verilmedi.

17 Nisan: Bir grup İşçi Sağlığı Derneği üyesi 1 Mayıs'ı Taksim alanında kutlamak için vilayete başvurdu.

19 Nisan: Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı Münir Ceylan başkanlığında Bağımsız Otomobil-İş Sendikası Başkanı İlhanDalkılıç, Kristal-İş Sendikası Başkanı H.Basri Babalı, Türkiye Motorlu Taşıt İşçileri (TÜMTİS) Sendikası Başkanı Yurdal Şenol, Deri-İş Sendikası Başkanı Yener Kaya, Laspetkim-İş Sendikası Başkanı Vahdettin Karabay, Basın-İş Sendikası Gn. Eğitim Sekreteri Hüseyin Hasdemir, Yeni Haber-İş Sendikası Başkanı Eyüp Sıhhatli'den oluşan tertip komitesi 1 Mayıs'ı saat 12.00'de Şişli Abide-i Hürriyet Meydanı'nda kutlamak için İstanbul Valiliği'ne başvurdu.

21 Nisan: SHP Genel Başkanı İnönü, 1 Mayıs'ın işçi bayramı olduğunu, kendilerinin de bu yıl 1 Mayıs'ı kutlamayı düşündüklerini söyledi. İnönü, "1 Mayıs bütün dünyada şenlik havası içinde kutlanan bir gün" dedi.

22 Nisan: SHP Genel Sekreteri Baykal, Şevket Yılmaz'la 1 Mayıs'a ilişkin telefon görüşmesi yaptı. Baykal, Yılmaz'a "1 Mayıs'ın işçi bayramı olduğunu kabul etmeliyiz. 1 Mayıs'ı kutlayın" dedi. Yılmaz, yaptığı basın açıklamasında, "1 Mayıs işçi günüdür, miting yok" dedi.

23 Nisan: Türk-İş Genel Sekreteri Emin Kul örgütlerine 8 sendikanın tertiplediği 1 Mayıs mitinglerine katılmayın talimatı gönderdi.

Deniz Baykal 1 mayıs'ın yasalaşması için SHP Grubu olarak harekete geçeceklerini açıkladı.

Hak-İş Konfederasyonu Genel Başkanı Necati Çelik, "1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kutlanması gerektiğini belirtti. Ancak ülkemizde bunun maksada uygun olarak kutlanacağı konusunda kuşkularımız var. Provokasyona açıkbir durum ortaya çıkıyor" dedi.

Demiryol-İş Sendikası Genel Başkanı Mehmet Acıdereli "işçinin karnı açken 1 Mayıs kutlanmaz" dedi.

Harb-İş Sendikası Genel Başkanı Kenan Durukan, "1 Mayıs'ın bizim ülkemizde kutlanmaması utanç verici"dedi.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut, "Yasalarımızda işçi bayramı diye bir bayram yoktur" dedi.

24 Nisan: Türk-İş yönetimi, ANAP; DYP; DSP 1 Mayıs kutlamalarına karşı olduklarını söylediler. SHP Genel Sekreteri Baykal, "1 Mayıs'ın engellenmesi ayıp, işçinin önünde yürürüm" dedi.

26 Nisan: İzmir'de 10 sendika İstanbul'daki 1 Mayıs kutlamalarına katılma kararı aldı.

Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi Başkanı Prof.Dr. Nusret Fişek, işçilerin daha iyi yaşam ve çalışma koşulları için verdikleri mücadelenin yanında olduklarını açıkladı.

Petrol-İş Sendikası Genel Başkanı Münir Ceylan, katılımın sağlanabilmesi için gazetelere ilanlar verildiğini ve 1 Mayıs'la ilgili gazete çıkararak, işçilere duyurular yapıldığını söyledi. İstanbul Üniversitesi'nde çeşitli gruplar ayrı ayrı eylemler yapıp 1 Mayıs'la ilgili bildiriler dağıttılar.

İzmir Ege Üniversitesi'ne bağlı çeşitli fakültelerden binlerce öğrenci de kampüs içinde korsan yürüyüş yaptı.

MESS Başkanı Bahri Ersöz, "1 Mayıs'ın bahane edilerek sınıf kavgası yaratılmak istendiğini öne sürdü. İşçilerin tahriklere kapılmayarak, iş günü olan 1 Mayıs'ta üretimi sürdüreceklerine inanıyoruz" dedi. İçişleri Bakanı Aksu, kanunsuz davranışlara izin verilmeyeceğini söyledi.

Polis yetkilileri, Taksim'e çıkan tüm yolların denetim altında tutulacağını belirterek, "Taksim'de gösteri yapılmasına izin vermeyeceğiz dedi. İstanbul dışından gelecek otobüsler de kent girişinde durdurulup aranacak. 1 Mayıs gösterileri için

...EYLEMLER GÜNCESİ...EYLEMLER GÜNCESİ...EYLEMLER GÜNCESİ...

İstanbul'a gelmek isteyecek otobüsleri şehre sokmayacağız" dedi.

27 Nisan: Özal, "Kanunsuz yürüyüş yapanlar olursa mani oluruz. Kim yürürse mani oluruz. İsterse milletvekili olsun" dedi.

28 Nisan: SHP lideri Erdal İnönü, "Ben yasalara bağlı bir partinin yöneticisiyim. Hükümet izin vermiyorsa yasalara karşı çıkacak değilim" dedi.

1 Mayıs: Kutlama Komitesi'nin bazı üyeleri Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz'ı ve diğer yöneticileri Abide-i Hürriyet Meydanı'na davet ettiler.

Basın açıklaması yapan Münir Ceylan, Başbakan Turgut Özal'ın açıklamasına "1 Mayıs'ı mutlaka kutlayacağız ve ilk gün verdiğimiz karardan dönmeyeceğiz" diye karşılık verdi.

İstanbul polisi 1 Mayıs için alarma geçti. Şehirdeki önemli kavşaklara ekipler yerleştirildi, devriye polislerinin sayısı arttırıldı.

29 Nisan: 18 bin polis ve 18 bin asker 1 Mayıs için İstanbul'da hazırlanıp alarma geçirildi.

Basın açıklaması yapan 1 Mayıs Tertip Komitesi Başkanı Münir Ceylan, "Bayramımızı yarın çiçeklerle, türkülerle, bayraklarla Şişli'de kutlayacağız" dedi. Bize polis saldırırsa onlara çiçekler vereceğiz, dedi.

Demirel "1 Mayıs niçin suç olsun efendim" dedi.

SHP İl Başkanlığı, 1 Mayıs kutlaması için tarihi-turistik Pera Palas Oteli'nde kokteyl vereceğini açıkladı.

30 Nisan: Türk-İş Yönetim Kurulu 1 Mayıs için bir bildiri yayınladı. Bildiride "1 Mayıs uluslararası dayanışma gününde tüm ülkelerin barış özlemiyle dolu işçilerini selamlıyoruz" denildi.

Hak-İş Genel Başkanı Necati Çelik basına yaptığı açıklamada, "Hak-İş demokrasinin de gereği olarak yasaksız bir toplum düzenini savunmaktadır. Bu anlamda 1 Mayıs'ın özgürlük, barış ve emekten yana düşüncelerin yüceltildiği, sömürünün, ezen ve ezilenin olmadığı, insanların inandıkları gibi yaşayıp düşündüklerini özgürce ifade ettikleri birgün olarak anılabileceğini düşünmektedir" dedi.

Adana'da polis 200 kişiyi gözaltına aldı.

Basın-İş, Ağaç-İş, BASS, Tezkoop-İş ve Tarım-İş Genel Başkanları, basın açıklamasıyla 1 Mayıs günü sendikalarına üye işçilerle birlikte haklı isteklerini tüm kamuya duyurmakta kararlı olduklarını duyurdular.

1 Mayıs: 1 Mayıs gösterilerinin ağırlıkta olduğu şehir İstanbul oldu. Merter, Topkapı, Taksim, Şişhane, Mecidiyeköy ve Şişli semtlerinde işçilerin gösterileri halk tarafından alkışlarla desteklendi.

Haliç Tersanesi, Rabak, Pancar Motor Fabrikası işçileri 1 Mayıs eylemlerine katılmasın diye kapılar kapatıldı. İşçiler, fabrika içlerinde eylemlerini sürdürdüler.

Ankara'dan gelen eski sendikacı SHP milletvekili Cevdet Sêlvi ve diğer milletvekilleri 1 Mayıs Tertip Komitesi ile sabahın erken saatlerinde görüşme yaptılar.

1 Mayıs tertip komitesinde yer alan TÜMTİS Sendikası'na bağlı işçiler sabah 9.00'da Topkapı'da militan bir 1 Mayıs eylemi düzenlediler. Daha sonra topluca Mecidiyeköy'e gittiler.

Tertip Komitesi sabah saat 9'da 1 Mayıs kutlamasını iptal ettiklerini açıkladı. Yaptıkları basın açıklamasında "provokasyona gelmemek ve kazanılmış hakların heba olmaması için" iptal ettiklerini bildirdiler. Gerek işçilerden gereksesendikacılardan bu iptal kararına şiddetli tepkiler geldi.

1 Mayıs gösterileri sırasında polisin açtığı ateş sonucu Mehmet Ali Dalcı adlı işçi öldü ve 38 kişi hastaneye kaldırılarak tedavi altına alındı. Çeşitli yerlerde 500 kişi gözaltına alındı. Gözaltına alınanların %90'ının sanayi işçisi olduğu saptandı.

İzmir'de 500 kişi gözaltına alındı. Belediye-İş Sendikası üyesi işçiler yakalarına kırmızı karanfil taktılar. Şube yetkililerinin açıklamasına göre polis üç işçiyi gözaltına aldı.

Ankara ve Adana'da polis korsan gösteri yapan birçok işçi ve öğrenciyi gözaltına aldı.

Kıbrıs'ta sendikalar 1 Mayıs günü Lefkoşe'de miting düzenlediler. 1 Mayıs Kıbrıs'ta resmi tatil olarak kabul edilmiş durumda.

2 Mayıs: 1 Mayıs olaylarında polisin saldırılarına hükümet dışında siyasi partiler, her kesim ve basın çeşitli tepkilerde bulundu.

Türk-İş Yönetim Kurulu yaptığı açıklama ile 1 Mayıs olaylarında başlıca sorumlunun Özal olduğunu vurguladı. Bildiride "Türk işçisinin bayram yapmasına engel olmayı hiçbir sendikacı aklından geçirmiyor" dendi.

SHP Genel Başkanı İnönü, "Polisin taşa karşı kalkanı yok mu? Taş atılmışsa bile buna kalkan, sis bombası gibi şeylerle karşılık verilebilir... Sendikaların yürüyüşten vazgeçmesini iyi bir sorumluluk, yürüyen gruplar isesorumsuzluk örneği teşkil ettiler" dedi.

DYP Genel Başkanı Demirel, "Kanlı hadiseler olmuşsa buna üzülürüm. Efendim teslim mi olalım, hiç ses mi çıkarmayalım? Hayır, kansız yapın ne yapacaksanız?" dedi.

4 Mayıs: 1 Mayıs günü öldürülen Mehmet Ali Dalcı'nın İstanbul'daki cenaze töreninde polis işçileri dağıtmak için silah ve cop kullandı. 30'u aşkın yaralı ve çok sayıda gözaltına alınan var. Polis, gazetecileri amansızca İsrail sopalarıyla copladı.

5 Mayıs: Beş yüzü aşkın gazeteci 1 Mayıs ve sonrasındaki olaylarda gazetecilere yapılan saldırıları protesto etmek için vilayete yürüdü.

14 Mayıs: 1 Mayıs olayları nedeniyle gözaltına alınanlardan 561 kişiden 56 kişi tutuklandı. Gözaltına alınanların büyük bir çoğunluğu işçi...

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFININ EN YOĞUN AKTİF EYLEM GÜNLERİ

Kamu işyerlerinde çalışan işçi sendikalarının sürmekte olan 1989-90 yıllarıtoplu sözleşme görüşmelerinin uzaması üzerine başlattıkları çeşitli eylemler Nisan ve Mayıs aylarında da sürdü.

Bilineceği üzere Türk-İş'e bağlı ve en büyük tekel, kamu işverenine karşı b..-leşen işçi sendikalarından oluşan Türk-İş Eşgüdüm Komisyonu sürmekte olan tekil sendika eylemlerini birleştirerek 10 Nisan'dan sonra yaygınlaştırılması kararı almıştı. Böylece merkezi ve yüksek katılımlı işçi eylemleri başta hükümet olmak üzere işverenleri sarstı. Aşağıda bu eylemlerin 20 Nisan - 20 Mayıs tarihleri arasında yer alanlarını özet olarak veriyoruz.

20 Nisan:

Bugün Türkiye'nin 13 ayrı şehrinde işçi eylemleri sürdü.

İstanbul'da Taşkızak Tersanesi, Deniz Dikimevi, Deniz Basımevi, Sahil Güvenlik Onarım Destek, Deniz Bakım Onarım Atölyesi ve Camialtı Tersanesi'nde çalışan 5 bini aşkın işçi öğle paydosunda Kasımpaşa Meydanı'nda toplandı. Daha sonra işçiler Tepebaşı'na doğru yürüyüşe geçtiler. Yürüyüş sırasında çeşitli sloganlar atıldı.

Gölcük'deki askeri tersane ve işyerlerindeki 4,500 işçi işyerlerine gelen eş ve çocuklarıyla beraber yaklaşık 7 bin kişi 1,5 km uzaklıktaki Harb-İş Gölcük Şubesi'ne yürüdüler.

İzmir'deki Haber-İş Sendikası'na bağlı 1,200 işçi topluca saçlarını kestirdi. Şube Başkanı Mehmet Karaca saçlarını kestiren arkadaşları için "arkadaşlar bu zülme Özal'a seslerini duyurmak için katlanıyorlar" dedi.

TEK Bornova ve Işıklar trafo merkezlerindeki işçilerin viziteye çıkmaları engellendi. İşçiler bunun üzerine yemek boykotu yaptılar.

Adapazarı Şeker Fabrikası'nda çalışan 800 işçi 1 saatlik iş durdurma eylemi yaptı.

Burdur Şeker Fabrikası'nda çalışan 450 işçi 1 saatlik iş durdurma eylemi yaptı. Şeker-İş Sendika Şube yetkilileri servis araçlarına binmeyeceklerini açıkladılar.

Burdur'daki Demiryol-İş Şubesi'ne bağlı işçiler toplu viziteye çıkma eylemi yaptılar.

Malatya Şeker Fabrikası'nda çalışan Şeker-İş Sendikasına üye 500 işçi saat 14.00'de şalterleri indirerek fabrika bahçesine çıktılar. İşçiler TİS görüşmelerindeki işveren tutumunu protesto ettiler. Akşam servis araçlarına binmeyerek topluca şehre yürüdüler.

Malatya Şeker Fabrikası'nda çalışan Şeker-İş Sendikası'na üye 600 işçi saat 14.00'de şalterleri indirerek fabrika bahçesine çıktılar. İşçiler TİS görüşmelerindeki işveren tutumunu protesto ettiler. Akşam servis araçlarına binmeyerek topluca şehre yürüdüler.

Malatya Sigara Fabrikası'ndaki 750 işçi eylemlerini sürdürerek topluca viziteye çıktı.

Düzce Ağaç-İş Sendıkası'na bağlı Düzce Orüs Kereste Fabrikası'nda çalışan 120 işçi topluca SSK Hastahanesine yürüyerek vizite eylemi yaptılar.

Tekirdağ Tekel Şarap ve İçki Fabrikası'nda çalışan 500 işçi topluca vizite eylemine çıktılar. İşçiler öğleden sonra işlerine döndüler.

Bandırma'da Etibank'a ait Boraks Asit Fabrikası'nda çalışan ve Maden-İş Sendikası'na üye 400 işçi, vizite eylemi yaptılar. İşçiler daha sonra topluca işyerine yürüyerek döndüler.

Antalya Köy Hizmetleri Bölge Müdürlüğü'nde çalışan ve Yol-İş Sendikası'na üye 500 işçi vizite eylemine çıktılar.

Erzurum Ilıca Şeker Fabrikası'nda çalışan 600 işçi öğleden sonra işlerini bıraktılar. İşçiler daha sonra yürüyüş eylemlerini gerçekleştirdiler.

Ağrı Şeker Fabrikası'nda çalışan 405 işçi 1,5 saatlik işi bırakma eylemi yaptılar.

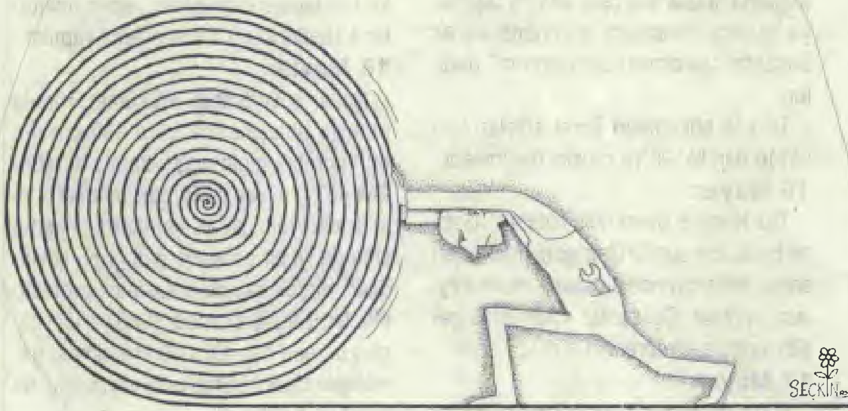
Karabük Demir Çelik Fabrikası'nda çalışan 4 bin işçi, fabrika içinde miting düzenlediler. Mitingde bağımsız Çelik-İş Sendikası Karabük ŞubeBaşkanı Enver Bora bir konuşma yaptı. Başkanın, servis araçlarına binmeme eyleminin sendika kararı ile kaldırıldığını bildirmesi işçilerin tepkisine yol açtı. İşçilerin işi yavaşlatma, sakal bırakma ve işverenin verdi-

...EYLEMLER GÜNCESİ...EYLEMLER GÜNCESİ...EYLEMLER GÜNCESİ...

ği yemeği yememe eylemleri devam ediyor.

21 Nisan:

Eylemler Şeker fabrikalarını sardı. Genel müdürlüğe bağlı 27 ayrı şehirdeki 27 fabrikada işçiler servis araçlarına binmeme eylemi yaptılar. Şeker-İş Sendikası Genel Sekreteri Ömer Çelık; işçilerin ücretlerinin 110 bin ile 130 bin arasında olduğunu ve bu ücretler ile geçinmek için mucize yaratmak gerektiğini söyledi.

Ayrıca 8 şehirde işçi eylemleri yaygınlaşarak sürdü.

Ankara'daki çeşitli askeri işyerlerinde çalışan 3 bini aşkın Harb-İş Sendikası üyesi işçi çeşitli eylemler yaptı.

İstanbul PTT işyerlerinde çalışan 5.500 işçi çeşitli eylemler yaparken "Vur vur inlesin, Özal bizi dinlesin", "İşçiler el ele, genel greve" sloganları attılar.

İzmir'deki 500 Likat-İş işçileri ve 1,500 Haber-İş Sendikası üyesi, uzun yıllar sonra ilk eylemlerini yaptılar.

Bunların dışında Adana, Eskişehir, Samsun, Diyarbakır ve Kocaeli şehirlerindeki işçiler genel işçi eylemlerine katıldılar.

22 Nisan:

Bu cumartesi eylemci işçiler mesaiye kalmayarak eylemlerini sürdürdüler.

Kırklareli'nde Demirköy Devlet Kereste Fabrika işçileri yemek boykotu, servise binmeme ve vizite eylemlerini sürdürdüler. 20 Devlet Kereste fabrikasında çalışan 5 bin işçi için Ağaç-İş Sendikası'nın sürdürdüğü TİS görüşmeleri uyuşmazlık ile sonuçlanınca işçiler toplu eylemlere başladılar. Demirköy Ağaç-İş Şube Başkanı ve diğer şube yöneticileri gözaltına alındı.

Türk-İş Ger el Eğitim Sekreteri hükümetin ücret artışıyla ilgili önerisini benimsemediğini söyledi.

25 Nisan:

Hafta başında işçi eylemleri doruk noktasına ulaştı.

Türkiye'nin 24 yerinde eylemler sürdü. 120 bin Yol-İş üyesi servislere binmeyerek topluca işyerlerine yürüdüler.

Eylemlerin sürdüğü yerler şöyle: İstanbul, Ankara, Diyarbakır, Bursa, Kayseri, Samsun, Kaş, Kırşehir, İzmit, Çorum, Bolu, Çorlu, Niğde, Çankırı, Erzurum, Erzincan, Kars, Ağrı, Konya, Trabzon, Rize, Giresun, Gümüşhane ve Cizre.

26 Nisan:

İşçiler şahlanıyor. Bugün de dünkü şehirlere ek olarak Gölcük, Artvin, Silvan, Gelibolu, Afyon, Kırklareli, Eskişehir, Karabük, Mersin, İskenderun, Bitlis, Adana, İzmir ve Adapazarı şehirleri eylemlere katıldılar.

600 bin işçiyi ilgilendiren ve Hükümet ile Türk-İş arasında yapılan TİS görüşmeleri işçi eylemlerinin giderek artması üzerine 1 Mayıs öncesi sonuçlandırılmaya çalışılıyor.

27 Nisan.

Petrol-İş Sendikası üyesi işçilerin iş yavaşlatması ve mesaiye kalmama şeklindeki eylemleri üzerine büyük şehirlerde benzin sıkıntısı ortaya çıktı. İstanbul'da araçlar benzin istasyonları önünde uzun kuyruklar oluşturuyor.

28 Nisan:

Gösteriler renk kazandı. Yol-İş üyesi işçiler Bursa'da ana yola vücutları ile "AÇİZ" görünümü çizdiler.

Eyleme katılan işçi sayısı 200 bin. İşçiler şu şehirlerde eylemlerini sürdürdüler: İstanbul, İzmir, İzmit, Bursa, Zonguldak, Kayseri, Bolu, Antalya, Ankara, Nevşehir, Rize, Afyon, Sivas, Kütahya, Malatya, Elazığ ve Erzurum.

Ayrıca yukardaki bir çok ilin ilçelerinde de eylemlere katılan işçiler oldu.

Yol-İş üyesi işçiler 800'den fazla işyerinde, Petrol-İş üyeleri 100'den fazla işyerinde eylem yaptılar. İstanbul Tekel'de çalışan 20 binden fazla işçi eylemlerini sürdürdüler.

29 Nisan:

Petrol-İş işçilerinin yoğunlaşan eylemi üzerine İstanbul'da benzin istasyonlarında benzin satışı durdu.

Türkiye Gazeteciler Sendikası Ankara Şube yetkilileri işçi eylemlerini desteklemek amacıyla 2 Mayıs sabahı saat 10.00 ile 12.00 arasında tüm işyerlerinde işlerin yavaşlatılacağını söylediler. 30 Nisan.

4 Mayıs:

20 bin işçinin çalıştığı İskenderun ve Karabük Demir-Çelik fabrikalarında grev uygulaması başladı. Bu işyerlerindeki grevler daha önce hükümet kararı ile uygulamadan kaldırılmıştı. İşçiler greve bağımsız Çelik-İş Sendikası Genel Başkanı Metin Türker'in konuşması ile başladılar. Grev öncesi işçiler ve sendika yöneticileri sakal bırakma ve benzeri eylemleri sürdürüyorlardı.

Sendika saat ücretine her işçi için 2,400 lira zam istiyor. İşveren vekili MESS ise bu isteğe yaklaşmıyor.

Türk-İş'e bağlı Tezkoop-İş Sendikası Spor Toto Ankara ve İzmir'deki işyerlerinde 680 işçi adına grev kararı aldı.

Gölcük'teki askeri işyerlerindeki 6 bin işçi oturma eylemi yaptı.

Yapı ve Kredi Bankası'nda örgütlü bağımsız BANKS Sendikası işçileri Ankara ve İstanbul'da bordro yakma ve yürüyüş eylemleri yaptılar. Yaklaşık toplam 550 işçi katıldı.

5 Mayıs:

...EYLEMLER GÜNCESİ...EYLEMLER GÜNCESİ...EYLEMLER GÜNCESİ...

Türk-İş yöneticileri 600 bin işçi için %170 + 60 bin ücret artışı istedi.

Harb-İş Sendikası İstanbul Şubesi üyesi yaklaşık 2,000 işçi ücret zammı sisteminin kabul edilmesini protesto ederek sendika genel merkezini mektup yağmuruna tuttular. İşçiler bu sistem ile ücretler arasında uçurum doğduğunu belirttiler.

11 Mayıs:

Türk-İş üye sendikalara bir mektup göndererek 24 Mayıs'ta başlamak üzere toplu grevlere hazır olmalarını istedi. Türk-İş'e bağlı TÜMTİS Sendikası üyesi 38 işçi sendikaya üye oldukları için işlerine son verildi. İşçiler 15 gündür Yılmazlar Kollektif Şirketi önünde oturarak eylem yapıyorlar.

12 Mayıs:

Bağımsız Çelik-İş Sendikası Başkanı Metin Türker bir basın toplantısı yaptı. 9. gününü dolduran grevin başarıyla sürdüğünü söyledi.

Türk-İş hükümet zirvesi olumsuzlukla sonuçlandı. Yol-İş 83 bin işçisi için grev kararı aldı.

Toleyis Sendikası Genel Başkanı Mustafa Aras 24 işyerinde 2600 işçinin 19 Mayıs günü greve çıkacağını açıkladı.

Coca Cola Fabrikasında çalışan 1500 işçi işten atılan 5 arkadaşlarının işe alınması için oturma eylemi yaptılar. Sözleşmelerinin 1990'da bittiğini belirterek ek zam istediler.

13 Mayıs:

Ağaç-İş (Türk-İş) Sendikasının Orman Ürüneri Sanayi (ORÜS)'deki grevi, PTT'nin kararı işverene geç iletmesi üzerine bazı işyerlerinde uygulanamayacak. Sendika Genel Başkanı Güral Erçakır bu işyerlerinde direnişe geçeceklerini belirtti.

TGS Ankara Şubesi Genel Kurulu yapıldı. Şube Başkanlığına Işık Kansu Seçildi.

14 Mayıs:

Çelik-İş Sendikası Genel Başkanı Metin Türker sürmekte olan grevlerini daha iyi duyurmak için 18 Mayıs'ta ölüm orucuna başlama kararı aldı.

15 Mayıs:

Yol-İş Sendikasına üye 1500 işçi mahkemeye yazdıkları dilekçede "almakta olduğum maaşla aile reisi sıfatını taşımaya hakkım olmadığını gözönüne alarak boşanma talebinde bulunuyorum" dediler.

Türk-İş hükümetin ücret artışları için %110'dan %120'ye çıkışını benimsedi.

16 Mayıs:

Tez Koop-İş üyesi 600 Tübitak - Gebze işçisi için sürdürülen görüşmelerden sonuç alınamayınca bir saatlik oturma eylemi yaptılar. Çalışanlar eylemlerini çeşitli şekilde sürdüreceklerini söylediler.

17 Mayıs:

600 bin işçi için Türk-İş Toplu Sözleşme Komisyonu ile hükümet anlaştı. İşçiye %142 zam için prensip kararına varıldı. Birinci 6 ay için %80 + 10 bin lira, ikinci 6 ay için %40 + 70 bin lira, üçüncü 6 ay için %25 ve dördüncü 6 ay için de %20 ücret artışı sağlandı.

Hekimhan maden işletmelerinde çalışan Maden-İş (Türk-İş) Sendikasına üye 2000 işçi greve çıktı. İşveren lokavt ilan etti.

Petrol-İş Sendikası Şişli'deki SSK İlaç Fabrikasında çalışan 138 üyesi için grevi başlattı. Serum bölümünde greve katılamayan işçiler grevci işçilerin coşkusu karşısında göz yaşlarını tutamadılar.

Ankara Numune Hastanesinde çalışan doktorlar çalışma koşullarının düzeltilmesi, ücret artışı ve sendikalaşma hakkı için toplu nöbet eylemini başlattılar.

İstanbul'daki Taksim ilk yardım, Haydarpaşa Numune ve Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi doktorları toplu nöbet eylemi yaptılar. İstanbul'daki eylemlere 870 personel katıldı. İzmir Devlet Hastanelerinde görev yapan doktorlar 4 saatlik toplu nöbet eylemi yaptılar.

18 Mayıs:

İşçiler sevinemedi. Hükümet Türk-İş prensip anlaşmasına göre 130 bin lira brüt ücretli işçinin maaşı zamla beraber 244.000 lira olacak. Birçok sendikacı istediklerini tam olarak alamadıklarını ama yine de iyi bir anlaşma olduğunu söylediler. Birçok işçi de anlaşmayı protesto etti. İşçi Sağlığı Derneği 1988 yılı için asgari ücretin net 407.000 lira olması gerektiğini 1988 Haziran'ında yayınladığı bir broşürle belirtmişti.

19 Mayıs:

24 Şeker fabrikasında çalışan işçilerin yoğun protestosu üzerine hükümetle yapılan ilke anlaşmasına Şeker-İş Sendikası karşı çıktı. Sendika Genel Sekreteri Ömer Çelik işkolunda ortalama ücretlerin 151.000 lira olduğunu, %142'lik oranını kabul etmeyeceklerini söyledi.

EYLEM VE YORUM

İŞÇİ SINIFI EYLEMİNDE YENİ BİR DÖNEM AÇILIYOR

1989 yılının mart, nisan, mayıs aylarında bütün bir ülke işçi sınıfının eylem alanına dönüştü. Bugüne kadar görülmemiş bir eylem çeşitliliği ve yığınsallık içinde yükselen grevler, protestolar, direnişler ekonomik istemlerle sınırlı kalmadı, işçi sınıfının siyasal istemlerini de birlikte getirdi.

DİPTEN GELEN DALGA

1989 işçi eylemleri nedenleriyle, kazandırdığı yaratıcı deneyimlerle ve asıl önemlisi yol açtığı ve yol açacağı belli ileri sonuçlarıyla daha bugünden tarihsellik kazandı.

İçinde yaşadığımız eylemlerin kalıcı sonuçlarından biri, işçi yığınlarının birçok işkolunda, pek çok fabrikada, birçok sendikada inisiyatifi ele alarak, eylemleri kendi yöntemleriyle örgütleyerek kendisini yönetmeye başlamasıdır.

Yaşanmış olan ve azala azala yaşanan mücadeleler toplusözleşmelere ileri ekonomik ve sosyal haklar olarak yansıyamayacak. Genel greve doğru yükselen işçi eylemlerini, iktidar kadar korkuyla izleyen ve bir an önce söndürmeyi amaçlayan sendikacılar pazarlık masasında bulunduğu sürece, işçi sınıfına hak kırıntılarıyla yetinmek düşecek.

Ancak, yığınsal ve niteliksel olarak kabaran işçi eylemlerinin taşıdığı dalgalar bu köhnemiş, geride kalmış ve gelişmeye karşı duran her şeyi, burjuva politikacılarını, sendikacılarını, kurumlarını ve düşüncesini altına alıyor. Onların karşıtlarını yükseltmeye yetecek şiddetteki bu dipten gelen dalga, her işkolunda, her sendika merkezinde, her işletmede işçi eyleminin vuruşlarını taşıyor.

MASKELER AŞAĞIYA

Siyasal iktidarın, her boydan burjuva politikacılarının eski ve yeni sosyal demokrasinin, birçok sendikacının ve sendokratın kurduğu senaryolar, denge hesapları eylemin ateşinde kül oldu.

Birinci olarak, işçi sınıfının öncülüğünü "teorik" bir sorun olarak kavrayanlar bir kere daha yanıldılar.

Açık olanı açıklamak gerekmez.

İkincisi, öncülük görevini, işçi sınıfının öncülüğünü, devrimci önderleriyle birlikte eyleme geçen işçi yığınlarına değil de sendikacılara vermeyi tasarlayan yeni sosyal demokratların da maskeleri düştü.

İleri sendikalar içindeki bu sendika bürokratları, sendokratlar, sendikaların ve yöneticilerin geri adım atmasında, belirleyici rol oynadılar. Sınıf ve kitle sendikacılığının, devrimci sendikacılığın, ekonomik/demokratik haklar mücadelesiyle sınırlı kalamayacağını, ancak en ileri hakların ve ödünlerin de bu tür bir sendikacılıkla alınacağını kavrayamadılar, "danışmanlık" edemediler.

Sendika bürokratizmi seçkincilik, gericinin demokrat, demokratın devrimci görünmesi ve gösterilmesi ikiyüzlülüğünün maskelerini indirdi.

Üçüncüsü, sendikal, demokratik istemleri saptamada ve savunmada zayıf kalan, hazırlıksız yakalanan her sendikada yönetimin yetersizliğini bugüne kadar görülmemiş bir ataklıkla ve kitlesellikle işçiler giderdiler. İşçiler birçok işkolunda, pek çok işletmede eylemli olarak sözcü ve yönetici konumuna geldiler.

Şimdi zaman burada kanıtlanan pratik içindeki önderliğin yalnızca eylem günlerine has bir kabarma değil, yaşanan dönemi aşarak geleceğe yayılan, işletmenin, sendika merkezlerinin, işkolunun ve tümüyle sınıfın istemlerine, hedeflerine yönelmiş derin bir siyasallaşma zamanıdır.

Devrimci, demokrat, sınıfıyla bağlarını koparmamış, işçi kalmış sendikacılar için şimdi zaman, bu dipten gelen dalgayı sendikalara taşımak, bugün başaramasalar bile yarın başaracakları kesin olan tüm görevleri, işleri işçilere vermek zamanıdır.

İKİ AYA SIĞAN YİRMİ YIL

Demokrat postu örtünmüş burjuva siyasetçileri eylem ateşinin yalnızca Özal iktidarını yıpratacak sınırlarda kalmasına özen gösterdiler. 1 Mayıs kutlamaları karşısındaki soğuk ve çelişkili açıklamaları, ekonomik haklar söz konusu olunca yerini suskunluğa terk etti.İşçi hakları sözleri, burjuvazinin diken üstünde oturduğu o günlerde rakama dönüşmedi, maddeleşmedi. 1 Mayıs birçok burjuva siyasetçisinin maskesinin düşmesine ve kimliğinin açığa çıkmasına yaradı. Her toplumsal gelişmenin gerisinde kalan Ecevit, siyasal gericiliğin bir sözcüsü gibi 1 Mayıs'a karşı çıktı. 1 Mayıs'ı 24 Temmuz'a sığdırmaya kalkıştı. Türk-İş üst yönetimi bu görüşe sahip çıktı.

İnönü-Baykal ikilisi, 24 saat içerisinde iki kez karar değiştirdiler. 1 Mayıs'ın idare tarafından yasaklanmasına sığındılar. Bununla kalmayarak idari yasaklama kararına "yasallık" kazandırdılar. Yasal bir eylem olsaydı katılacaklarını anlattılar.

"İyi bir öncü olmaları beklenemezdi, ancak kötü bir artçı bile olamadılar."

Demirel, her zaman olduğu gibi, haklar, özgürlükler soyut planda ise "evet" diyor. Somut sorunlarda bir burjuva ve burjuva siyaset adamı olmanın geniş manevra olanaklarını kullanıyor. Yandaş izlenimi vererek 1 Mayıs'a izin verilmemesini onayladı. Ekonomik haklar düzeyinde bu güne kadar yaptığı tek açıklama, asgari ücretin 230 bin TL. olması gerektiği idi. Kısıtlı özgürlükler, yoksul bir yaşam vaatleriyle, Demirel banka ve sanayi patronlarının iktidarına hazırlanıyor.

Türk-İş üst yönetim kadroları, bütün bu ***tarihsel*** gelişmeler boyunca, dipten gelen dalganın gelip vurduğu, merkezileştiği, bir odak konumundaydı. Bu yönetimin kadroları, ağırlıklı bir bölümüyle, kendileri planlamadıkları halde 'kendile-

ÜYELERİMİZDEN BİRİ || *...HABERLER...HABERLER...HABERLER...*

rine rağmen', derin bir saygınlık kaybına uğramışlarken, Türk-İş Konfederasyonu'nun işçi sınıfının sendikal birliğinin merkezi konumuna gelmesini hayret ve şaşkınlık içinde izliyorlar.

İşçi sınıfının eylemleri ve birikimi, Türk-İş'in kireçlenmiş eklemlerini, tıkanmış damarlarını 'hep öyle kalacağı varsayılan' içine kapanmışlığını açıyor, daha da açacak.

Bu yönetim, son eylemlerin ana nedeni olan ekonomik-demokratik hak talepleri için mücadeleyi götüremedi. Türk-İş Koordinasyon Kurulu iç çelişkileri, hazırlıksızlığı ve eylemi sürdürmeye kararlı işçi desteğini küçümsemesi yüzünden bitmemiş sözleşmelere imza attı.

1989 işçi eylemleri ekonomik, sendikal istemleri düzeyindeki mücadelesini masa başında, görüşmelerde yitirmiştir.

Ekonomik-demokratik alanlardaki yenilgiden, burjuva düşüncesiyle koşullanmış, eylemsizliğin ve geriliğin koşullarına teslim olmuş kimi sendika yöneticilerini suçlayarak kurtulmak olanağı yoktur. Yenilgiyi zafere dönüştürmenin anahtarları, her ileri işçinin, sendikacının bilincindedir, pratiğe sürülmeyi beklemektedir.

İşçi sınıfımız 1989 eylemlerinde burjuva siyasetçileri kadar, yeni sosyal demokratları, hareketi sendikalar içinde sınırlamayı ve boğmayı tasarlayan sağ sosyal demokratları da tanıdı.

Barış zamanında yirmi yılda öğreneceklerini mücadele içinde iki ayda öğrendi.

Şimdi öğrendiklerini uygulama dönemidir.

Nejat Yazıcıoğlu

1 MAYISLARDA 1 MAYIS ALANLARINDA

BİR BAŞVURUNUN ÖYKÜSÜ

1 Mayıs 1989 Emek Bayramını kutlamak üzere vilayete ilk başvuru İşçi Sağlığı Derneği üyelerinden oluşan yedi kişilik bir "düzenleme komitesi" tarafından yapıldı.

Tören ve yürüyüş alanı olarak Taksim alanını talep eden komite, basına ve sendikalara ilettiği açıklamalarla ayrı başçekmediklerini, bu başvurunun işçi sınıfının ortak amacı doğrultusunda bir girişim olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirttiler.

Düzenleme komitesi başkanı Mustafa Kızıler görüşlerini şöyle açıkladı: "Doğru olanı, bu yıl 1 Mayıs'ı Türk-İş Konfederasyonu'nun bütün işçilerle ve emekçilerle birlikte yığınsal olarak kutlamasıydı. Sınıfımızın mücadeleciliği ve eylemliliği doruğuna ulaşmıştır.

Türkiye işçi sınıfı hem öncü konumundadır hem de birlik ve dayanışmaya gereksinmesi vardır.

Ne yazık ki Türk-İş üst yönetimi bu şansı 1 Mayıs'ı yığınsal kutlamada kullanmamıştır. Burjuvaziyle düşünsel ve organik bağları onları engellemiştir.

Sosyal demokrasiye gelince, göremeyenlere, görmek istemeyenlere iki yüzlülüğünü açık etmiştir.

Nerden ve kimden yetki aldılarsa önce kendilerine işçinin önünde yürüme onurunu bağışlamışlar, 24 saat geçmeden çark ederek işçinin arkasından yürümekten bile caymışlardır.

Özal iktidarının "1 Mayıs'ı yasaklayacağız" tehdidini yasallık ölçüsü saymak, ancak yüksek düzeyde bir uzlaşmayla olasıdır.

Erdal İnönü'nün "yasal olmayan toplantıya katılamayız" sözü katılmamaya bahane aramaktan başka bir anlama gelmemektedir.

Yasallığın sınırını ve özünü ne zamandan beri iktidar sözcülerinin ve başbakanın açıklamaları belirlemektedir?

Bunlar, sosyalini şöyle bırakalım, demokrat bile değildirler.

YARIŞ DEĞİL BİRLİK İSTİYORUZ

1 Mayıs düzenleme komitesi, ilk başvuru dilekçesinden sonra güvenlik görevlilerinin isteği üzerine, hazırladığı "1 Mayıs Emek Bayramı Kutlama Programı"nı iletti.

Bu programı, işçi sınıfımızın sendikal - demokratik istemlerini yansıtması açısından aynen alıyoruz.

1 MAYIS EMEK BAYRAMI KUTLAMA PROGRAMI

1. Meydanda toplanma ve açılış saat: 10.00, 2. Devrim büyüklerinin ve şehitlerinin anısına saygı duruşu ve törenin başlaması: Saat 10.10, 3. Tertip komitesi başkanının açış konuşması, 1 Mayıs Marşı'nın hep birlikte okunması: 10.30, 4. Sendikalar ve işçi temsilcileri ve demokratik kitle örgütleri, emekçi kadın ve gençlik örgütleri temsilcileri, konukların konuşmaları: 10.45, 5. Marşlar ve kapanış : 17.00

GÜVENLİK ÖRGÜTLENMESİ TARAFIMIZDAN YAPILACAKTIR

Bez dövizler ve pankartlar üzerinde yazılar:

1. Yaşasın proletarya enternasyonalizmi.
2. Yaşasın işçi sınıfının uluslararası birliği, kardeşliği ve dayanışması.
3. 1 Mayıs şehitleri aramızda yaşıyor.
4. Emperyalizm var oldukça dünyada barış hayaldir.
5. Barış ve demokrasi sosyal devrimlerin ürünüdür.
6. Barışçıyız, demokratız, devrimciyiz.
7. Sınıflararası barış-sistemlerarası barış, hainlerle döneklere kalsın. Ger-

çek barışın uğrağı devrimlerdir.

8. Kent ve kır emekçilerinin kadınların, gençliğin öncüsü ve kurtarıcısı işçi sınıfıdır.
9. Üreten yönetecek.
10. 35 saatlik işgünü istiyoruz.
11. Her yıl toplu sözleşme. İki kez ücret artırımı istiyoruz.
12. Asgari ücret 600.000 TL olmalıdır. Her yıl yeniden saptanmalıdır.
13. İşsizlik sigortası talep ediyoruz.
14. Ev kadınlarına emeklilik hakkı.
15. Toplumsal sağlık hizmetleri ücretsiz olmalı, herkesi kapsamalıdır.
16. Sözleşmeliler sigortalı olmalı, öğretmenler ve memurlar sendikalaşmalıdır.
17. Özel okullar kapatılsın. Lise eğitimi zorunlu olsun.
18. NATO'ya, ABD üslerine, kölelik anlaşmalarına hayır.
19. Avrupa topluluğu işçilerin değil tekellerin, patronların Avrupasıdır.
20. Kahrolsun halkların kanlı celladı ABD emperyalizmi ve uşakları.
21. Genel grev hakkımız, söke söke alırız.
22. Hak grevleri, dayanışma grevlerine evet. Lokavta hayır.
23. Düşünce ve örgütlenme özgürlüğümüz, açıklama hakkımız, işçi sınıfının kazanılmış ve kullanılmış hakkıdır.
24. İşçi sınıfı Türkiye'nin sorunlarını çözmeye yetenekli tek sınıftır.

Kamuoyunun yakından izlediği gibi, büyük tartışmalara ve gerginliğe yol açan 1 Mayıs öncesinde, Düzenleme Komitesi bir basın açıklaması daha yaparak görüşlerini şöyle netleştirdi:

BASIN AÇIKLAMASI

Bizler aşağıda imzaları bulunan yurttaşlar 1 Mayıs Emek Bayramı'nı kutlamak üzere İstanbul Valiliği'ne başvurmuş bulunuyoruz.

Tören alanı olarak öncelikle Taksim (1 Mayıs) alanını **19 Nisan tarihli** dilekçemizde talep etmiş durumdayız.

Bu girişimimizin İstanbul'da var olan sendikaların yürüttüğü ortak 1 Mayıs kutlama çalışmalarına ve programlarına bağlı olduğunu ayrı başçekmediğimizi belirtiriz.

1 Mayıs Emek Bayramı işçi sınıfının ve emekçi sınıfların asırlık mücadeleler sonucunda elde ettiği Türkiye'de ve uluslararası alanlarda kazanılmış ve kullanılmış büyük bayramdır.

Moral insani ve sınıfsal boyutlarıyla yüzmilyonların dünye emekçilerinin bayramıdır.

1 Mayıslar engellenemez.

Yaşasın işçi ve emekçi sınıfların Birlik ve Mücadele Bayramı.

Yaşasın işçi sınıfının ulusal ve uluslararası kardeşliği ve dayanışması.

26.4.1989

MUSTAFA KIZILER
YÜCEL UÇAR
NEJAT YAZICIOĞLU
TAHSİN SORKUN
METİN BENOL
CAHİDE ÖZKÖK
AHMET YÜZÜAK

YASALAR-YASAKLAR

1 Mayıs düzenleme komitesi iki gün sonra 28 Nisan 1989 tarihinde güvenlik görevlilerinin getirdiği belgeyi aldı.

Belge, "... talebiniz uygun görülmeyerek yasaklanmıştır." yazısıyla sona eriyordu.

TEBLİĞ VE TEBELLÜĞ BELGESİ

01.05.1989 günü saat 10.00-17.00 arasında ilimiz Taksim veya Abide-i Hürriyet Meydanı'nda "1 MAYIS İŞÇİ BAYRAMINI KUTLAMAK" amacıyla istediğiniz toplantı, il makamının 27.4.1989 gün ve 5377 sayılı emirleri ile 5442 sayılı yasanın 11/C ve 2911 sayılı yasanın 17'inci maddeleri gereğince talebiniz uygun görülmeyerek yasaklanmıştır.

İş bu tebliğ ve tebellüğ belgesi tarafıma okunarak tebliğ edildi. Tebellüğ ederim. 28.4.1989

TEBLİĞ EDEN:
Güv.Şb.Müd.Topl.Ol.Bür.
TEBELLÜĞ EDEN
Mustafa KIZILER
Tertip Komitesi Başkanı

Tertip komitesinden Metin BENOL'a tebliğ edildi. Tebellüğ ederim.

İLK SONUÇLAR İLK YORUMLAR

1 Mayıs eyleminden sonra kendileriyle görüştüğümüz düzenleme komitesi üyeleri şu yorumu yaptılar:

"1 Mayıs 1989 eylemlerinin yüksek ateşi devam ediyor, bu aşamadaki görüşlerimiz şudur:

1. 1 Mayıs düzenleme komitesi olarak başvurumuzun sağlayabileceği yasal olanakları işçi sınıfımızın emrine veremedik. Başvurumuz, 1 Mayıs (Taksim) alanında tören ve gösteri yapma hakkımızı ve talebimizi kararlılıkla koruduğumuzu belgelemektedir.
2. Olguların kanıtladığı gibi, tarih Türkiye'de yeniden yaşanıyor. Ancak gelişerek ve büyüyerek. Bülent Ecevit'in 1 Mayıs'ı 24 temmuza hapsetme düşüncesi ve Türk-İş yönetiminin buna sarılma girişimi birkaç gün içinde iflas etmiştir.
3. Sosyal demokrasi İnönüleriyle, Baykallarıyla 1 Mayıs'ta gösteri yapmak istemiş, burjuvaziyle içbağları nedeniyle hemen geri çekilmiştir.

İstanbul sendikalarının oluşturduğu tertip komitesini geri çeken politikalar da SHP'nin eseridir.

1 Mayıs 1989, Türk-İş içinde militan sendikal birliği gerçekleştirmenin önemini bir kez daha açığa çıkarmıştır. Sendikalar, işçilerin aktif yığın demokrasisinin uygulandığı kitle örgütleri konumuna yükselmedikçe sıradan, ekonomik-sendikal hak taleplerini bile savunamaz duruma gelebilirler.

Bu yükümlülük ileri işçilere ve sendika yöneticilerine düşmektedir.

İŞÇİ SAĞLIĞI DERNEĞİ NE DİYOR

İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ KURULLARI'NI KURALIM, İŞLETELİM

Bu sayıda 'İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları Hakkında Tüzük' ve yorumunu sunuyoruz.

Bu tüzük uyarınca fabrikalarda kurulması zorunlu olan 'İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu' bileşimi ve işleyişi ile işveren egemenliğini ve antidemokratik bir yapılanmayı yansıtıyor.

Buna karşılık,çalışma ve yaşama koşullarımız için yürüttüğümüz demokrasi mücadelesinde bu tüzükten ve bu kuruldan yararlanmayı seçmeliyiz.

Bugün, ileri işçiler, emekçi aydınlar, sınıf kardeşlerini —ve elbette ki kendilerini— fabrika/işletme koşullarında meydana gelen iş kazalarından, meslek hastalıklarından, çalışma ortamındaki risk, tehlike ve zararlılardan korumakla ve iş güvenliği önlemlerini işverene eksiksiz yerine getirtmekle yükümlüdürler.

Tüzükte İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurullarını,işverenin kuracağı, tüzük hükümlerini işverenin uygulayacağı ve bakanlar kurulunun yürüteceği açıkça belirtilmiş olmasına karşın 'İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları' bugüne kadar pek az işletmede kurulabilmiş, kurulduysa da sesini duyuramamış ve çeşitli engellemeler yüzünden işçi sınıfı açısından yararlı işlevler görememiştir. Bu kurulların sesi ve etkinliği duyulmamaktadır. Sendika yayınlarında ve genel kurullarında işletme sorunlarının yer almayışı önemli bir eksikliktir. Tüzüğü işçi gözüyle incelediğimizde bu durumu fazla yadırgamıyoruz. Nedenleri şunlar:

a) İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu'nun kurulması için yasal yükümlülük ve girişimde bulunma hakkı işverene bırakılmıştır. Kurmadığı ya da işletmediği durumlarda, bugüne kadar görüldüğü gibi işveren, para cezası, diğer cezalar gibi yasal bir yaptırım ile karşılaşmamaktadır. Ancak yasanın bu yorumlama biçimini hemen terk etmeliyiz. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu, işverenden çok işçiler için gereklidir.

b) Yedi kişilik kurulun beşi işveren tarafından atanmaktadır.

c) Kurulun, kuruluşu kadar işleyişi de antidemokratiktir. Olağanüstü durumlar dışında ayda ancak bir kez toplanabilmektedir. Olağanüstü toplantıya çağırma ve olağanüstü durumun saptanıp kabulü işverene bırakılmaktadır. Bu durumda işçi girişkenliği ve kararlılığının olağanüstü toplantılar için tek sağlıklı yol olduğu açıktır.

d) Kurul toplantılarında işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından alınması zorunlu önlemler saptansa ve çözümü doğrultusunda kararlar alınsa bile bu kararların uygulanması işverenin keyfine bağlı görünmektedir. Çünkü kurul kararları işveren için birer teklif, öneri niteliğindedir. Bağlayıcı değildir. Öneri işveren için caydırıcı para veya hapis cezaları ile donatılmamıştır. Bu durum işletmede, işçilerin ve temsilcilerinin, sendikaların ve sendika merkezlerinin dikkatli ve uyanık olmalarını, eşgüdüm içinde kalmalarını gerektirmektedir.

Yazdığımız bu olumsuzluklara yenilerini de ekleyebiliriz. Ancak amacımız bu olumsuzlukları sergileyerek İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları'nın kurulmasını engellemek veya ertelemek değildir. Amacımız bu kurulların durumuna bakmak ve bu kurulların sınıfımızın çıkarlarına çalışıp çalışamayacağını saptamaktır.

Görüşümüz yalındır: İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları her fabrikada her işletmede zaman yitirmeden kurulmalı, eğer kurulmuşsa işlerliğe ve canlılığa kavuşturulmalıdır. İşletmelerdeki ileri işçilerin gündemindeki sendikal/demokratik mücadele maddesi İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu'nun kurulup işçi sınıfı yararına çalıştırılmaya başlamakla somut bir içerik daha kazanacaktır.

Bunun yararları nelerdir?

1. İşçi sınıfının sendikal-demokratik, sosyal, siyasal mücadele hedefleri, bir bölümüyle işyeri somutuna taşınacaktır.

2.İşçi sağlığı, meslek hastalıkları, iş kazaları, iş güvenliği sorunları işyeri somutunda ele alınacak, incelenecek, saptanacak ve alınacak önlemler işletme içinde konuşulacaktır.

3. İşletmelerde kullanılan makinalar, aletler, teknoloji, işçi yaşamına getirdiği olumsuz etkiler ve zararlarıyla birlikte ele alınacaktır. İş güvenliği önlemleri, koruyucular ve koruyucu sistemler gündeme getirilecek, bütün bu olgular belgelenerek, raporlaştırılacak ve işçilerin istemleri konumuna gelecektir.

4. İşveren tarafından atanmalarına ve

ona bağımlı olmalarına karşın, hekimler, mühendislik, sosyal bilimler, iş güvenliği uzmanları, belki de yaşamlarında ilk kez işçi sınıfının çalışma ve yaşam koşulları gündemi çerçevesinde bir araya geleceklerdir. Somut sorunların somut çözümleri gerektirdiği bu kurul toplantılarına katılan tüm taraflar için berraklaşacaktır. Meslek sahibi aydınların bilimsel teknik bilgilerini (nesnel nedenlerle ayrı düşmüş bulundukları, gerçekte bir parçası durumunda oldukları) işçi sınıfının yararına sunmaları, çözümler ve kararlar üretmeler için bu kurul bir işlev birimi görevini üstlenecektir.

5. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları kurulup işlerliğe kavuşturulduğunda, kurulların tüzüksel hakları ve görevleri arasında olmaları nedeniyle,

a) İşletmelerdeki hastalık, iş kazası etkenlerini, tehlikelerini ve zararlıları araştırılabilirler, inceleme ve soruşturma yapabilirler, bunları belgeleyen raporlar yayınlayabilirler;

b) İşyerinde eğitim planlaması ve öğretim yapabilirler, işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında programlar hazırlayıp, yayın yapma, süreli konferanslar düzenleme hakları vardır;

c) İşçilerin sağlık muayenelerini, periyodik sağlık incelemelerini yaptırmak sağlık ve güvenlik durumuyla ilgili yenilikleri izlemek ve bilgi toplamak, değerlendirmek, öneriler hazırlamak bu kurulların işlevleri arasındadır.

Sonuç ve önerilerimiz:

Her işletmede 'İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları'nın kurulması ve demokratik bir işleyişe kavuşturulması gerekiyor. İşverenlerin mülkiyet ve egemenlik alanları konumunda bulunan işletmelerin, işçi sınıfının, halkın gözetimine, denetimine ve sorgulamasına gerçekten açılmasının ilk adımı bu girişim olacaktır.

İşçi sağlığı ve iş güvenliğinin bugünkü koşullarında, ilk olarak ileri işçiler, sendika temsilcileri, sendikanın onayı ve yardımını da alarak, sendikanın bulunmadığı durumda kendi girişkenlikleriyle, işverenden, 'İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu'nu oluşturmasını ve derhal toplantıya çağırmasını istemelidirler. Bu kurula katılacak olan işçinin, gönüllü, bilgili, öğrenmeye istekli ve sınıf kardeşleri için özveriye hazır işçiler arasından demokratik bir biçimde seçilmesi ve işverene bildirilmesi ikinci aşamayı oluşturuyor.

Üçüncü aşamada ise, işyerinde, sağlığı bozan, iş kazalarına yol açan ve meslek hastalıklarına neden olan ya da bu olasılığı içeren tüm etkenlerin, zararlıların işçilerin katılımıyla saptanması ve alınacak önlemlerin belirlenmesi gelmektedir.

Kuruldaki işçi temsilcisinin görevleri onun sağlık, mühendislik sosyal bilimler ve siyasal bilimler alanlarında yeterli bilgilerle donanmasını zorunlu kılmaktadır. Sendikalara, ileri işçilere, işçi sınıfı aydınlarına, işletmeler düzeyinde somutlaşan bu sorunların işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda çözümü için ivedi görevler düşmektedir.

İşletmelerde, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları'nın kurulması ve demokratik-bilimsel bir işlerliğe kavuşturulması, işçi temsilcilerinin, meslek sahibi aydınların eğitilmesi İşçi Sağlığı Derneği'nin amaçları arasındadır.

Bir işçi örgütü olarak İ.S.D, işçilerin, sendikaların ve aydınların İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları'nın kurulması, işletilmesi, eğitilmesi doğrultusundaki çalışmalarına yardımcı olacaktır. 1989 ve 1990 yılları işçi yılları olmalıdır.

İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ KURULLARI HAKKINDA TÜZÜK

Karar Sayısı: 7/5734 Yayım Tarihi: 19 Şubat 1973

Kapsam:

Madde 1 — İşçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere işçi sağlığı ve iş güvenliği kurullarının hangi işyerlerinde kurulacağı ve bu kurulların kuruluş tarzları çalışma usulleri, ödev ve yetkileri bu Tüzükte belirtilmiştir.

Kurulların Kurulacağı İşyerleri:

Madde 2 — İş Kanununun 6'ncı maddesi uyarınca sanayiden sayılan ve devamlı olarak en az 50 işçi çalıştıran (Elli dahil), altı aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerlerine, her işveren, bir işçi sağlığı ve iş güvenliği kurulu kurmakla yükümlüdür.

İşverene bağlı fabrika, müessese, işletme veya işletmeler grubu birden çok işyeri bulunduğu hallerde de bunların herbirisinde ayrı birer işçi sağlığı ve iş güvenliği kurulu kurulur.

Kurulların Kuruluşları:

Madde 3 — İşçi sağlığı ve iş güvenliği kurulları, aşağıda belirtilen kimselerden oluşur.

a) İşveren veya işveren vekili.

b) İşyeri güvenlik şefi, yoksa işyerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında görevli teknik bir kişi.

c) İşyeri hekimi,

d) Sosyal işler danışmanı, yoksa personel veya sosyal işleri yürütmekle görevli bir kişi.

e) Varsa sivil savunma uzmanı,

f) İşyerinde görevli formen, ustabaşı veya usta;

g) 2821 sayılı Kanunun değişik 30'uncu maddesi hükmü uyarınca işyerinde bulunan sendika temsilcilerinin kendi aralarından seçecekleri bir işçi işyerinde sendika temsilcisi yoksa o işyerindeki işçilerin yarıdan fazlasının katılacağı toplantıda açık oyla seçilecek bir işçi,

Kurulun başkanı işveren veya vekili, sekreteri ise (b) bendinde sözü edilen kişidir.

(b), (c), (d), (e) bentlerinde gösterilen üyeler, işveren veya işveren vekili tarafından atanır.

(f) bendinde belirtilen üye, o işyerindeki formen, ustabaşı veya ustalar tarafından seçilir.

(f) ve (g) bentlerinde sözü geçen kurul üyelerinin, aynı usullerle birer de yedekleri seçilir.

Kurulların Ödev ve Yetkileri:

Madde 4 — İşçi sağlığı ve iş güvenliği kurullarının ödev ve yetkileri aşağıda belirtilmiştir.

a) İşçi sağlığı ve iş güvenliği konularında o işyerinde çalışanlara yol göstermek, işyerinde işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin tedbirleri tespit etmek ve işveren veya işveren vekiline tekliflerde bulunmak, işyerinin niteliğine uygun bir işçi sağlığı ve iş güvenliği iç yönetmeliği taslağı hazırlamak ve işverenin veya vekilinin onayına sunmak ve iç yönetmeliğin uygulanmasını izlemek.

b) Makina ve tezgahlarla gerekli koruyucuların güvenlik verici bir şekilde yerleştirilmesi, uygulanan çalışma usulleri, kullanılan malzeme, kişisel korunma araçları, işyerinin temizliği gibi işyerinde, işçi sağlığını ve iş güvenliğini sağlayacak bir düzen kurulması için işverene veya işveren vekiline tekliflerde bulunmak,

c) Ölüm veya sürekli iş göremezlikle sonuçlanan her iş kazası veya meslek hastalığında yahut işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili bir tehlike halinde, gerekli araştırma, inceleme ve soruşturmayı yapmak, alınması gereken tedbirleri bir raporla tespit ederek işveren veya işveren vekiline vermek,

d) İşyerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitim ve öğretimini planlamak, bu konu ve kurallarla ilgili programları hazırlamak, işverenin veya işveren vekilinin onayına sunmak ve uygulanmasını izlemek,

e) İşyerinde işçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanıp yerleştirilmesi ve geliştirilmesi bu konudaki ilginin devamı ve pekiştirilmesi için yayınlar yapmak, konferanslar verdirmek ve benzer çalışmalarda bulunmak,

f) Tesislerin bakım ve onarımlarında gerekli güvenlik tedbirleri planlamak ve kontrol etmek.

g) İşyerinin özelliklerine göre işçilerin periyodik sağlık muayene ve kontrollarının yapılıp yapılmadığını izlemek,

h) İşyerinde yangınla ilgili tedbirlerin yeterliğini ve ekiplerin çalışmalarını izlemek, bu konuda işverene veya işveren vekiline tekliflerde bulunmak,

ı) Sağlık ve güvenlik durumu ile ilgili yenilikleri izlemek, bu konudaki bilgileri toplamak ve değerlendirmek ve bunlara ilişkin tedbirlerin alınmasını teklif etmek,

j) İşyerinin sağlık ve güvenlik durumuyla ilgili, yıllık bir rapor hazırlamak, o yılki çalışmaları değerlendirmek ve elde edilen tecrübeye göre ertesi yılın çalışma programında yer alacak hususları tespit etmek ve işverene teklifte bulunmak.

Kurulların Çalışma Usulleri:

Madde 5 — İşçi sağlığı ve iş güvenliği kurulları, inceleme, denetleme ve uyarmayı öngören bir düzen içinde ve aşağıdaki esasları gözönünde bulundurularak çalışırlar:

a) Kurullar en az ayda bir kere toplanır. Toplantının gündemi, yeri, günü ve saati, kurul başkanı bulunmadığı hallerde, kurulun sekreteri tarafından toplantıdan en az kırksekiz saat önce kurul üye-

(devamı 31. sayfada)

8 NİSAN 1989 Tarihinde DR. BEDİR AYDEMİR ANISINA YAPILAN BARIŞ VE KİTLE ÖRGÜTLERİ PANELİNE YANKILAR SÜRÜYOR

Dr. Bedir Aydemir anısına yapılan BARIŞ panelinin olumlu yansımaları devam ediyor.

Dergimizin okuyucuları, panele katılan dinleyiciler, barış sorununun devrim sorunuyla bağlarını açan bu tür toplantıların yinelenmesini istiyorlar.

Paneldeki tüm konuşmaların yayınlanmasını ve barış savaşçısı Dr. Bedir Aydemir'in işçi sınıfının siyasal mücadelesinde üstlendiği görevleri, devrimci bir öncü olarak siyasal kimliğini, etkinliklerini öğrenmek istiyorlar.

Kuşkusuz en çarpıcı olanı Bedir Aydemir'in barış ve devrim savaşımının ayrılmazlığına, sistemler ve sınıflar arası barışın boş bir hayal olduğuna ilişkin çalışmalarının kitaplaştırılmasını öneren okuyucuların istemiydi.

Önerileri panel düzenleme komitesindeki arkadaşlarımıza ilettik, bu sayıda panele gönderilen mesajları yayınlamaya devam ediyoruz.

PANEL DÜZENLEME KOMİTESİ BAŞKANLIĞINA

Panele katılan tüm dostlara merhaba. Dr. Bedir Aydemir'in anısına düzenlenen bu panele gerçek, kalıcı ve adaletli bir barışın topluculuğun sonul utkusuyla ulaşılacağına, inanarak ve yılmaz barış kavgacısı Dr. Bedir Aydemir'in onurlu yaşamını ve düşüncelerini savaşa karşı savaşta yaşatarak ve anısı önünde bir kez daha saygıyla eğilerek katılıyoruz. Örnek yaşamıyla Dr. Bedir Aydemir'i unutmayacağız .Cezaevlerinden dostları adına.'

İSMET CEBE

E Tipi Cezaevi-Ç.KALE

PANEL KOMİTESİ BAŞKANLIĞINA

O acı haberi duyduğumuzda işçi sınıfı büyük bir savaşçısını kaybetti diye düşündük. Fakat Bedir Aydemir'i eserlerinden daha iyi tanıyınca bize yol gösterdiğini görüyoruz. O kavgamızda yaşıyor, yaşayacak.

"Bedirler ölmez, bu sınıf yenilmez!"

Trakya'dan bir grup
metal işçisi adına ALİ ERSÖZ

"Bedir Aydemir eşi bulunmaz bir insandı.

Dünyada ve Türkiye'de gerçek barışın yolunun ancak kıran kırana yürütülecek bir devrim savaşımından geçtiğinin bilinciyle yaşamış ve hepimize örnek olmuş bir kavga arkadaşıydı.

Anısı gönlümüzde, bilinci ve inancı kavgamızda yaşayacaktır.

Can yoldaşım iki şeyden emin olabilirsin: Hem bu kez bir de senin için savaşacağız."

R.YÜRÜKOĞLU

PANEL BAŞKANLIĞINA

Barış mücadelesi ve demokratik kitle örgütleri panelinin Dr. Bedir Aydemir anısına yapılmasının ayrı bir anlamı vardır. Yaşamını sınıf mücadelesine adamış bu değerli insanın barış sorununa bakışı sınıf mücadelesinden ayrı düşünülemez. Biz gençlik olarak gerçek barışın sağlandığı sömürüsüz bir toplum düzeni için işçi sınıfının yolundan yürüyeceğiz.

Devrimci yaşamı hepimize örnek olacaktır.

Onu mücadelemizde yaşatacağız.

İ.T.Ü.'den bir grup öğrenci

BARIŞ PANELİ DÜZENLEME KOMİTESİNE

Yaşamını işçi sınıfının mücadelesine adamış BEDİR yoldaşı saygıyla selamlıyoruz.

Gerçek barışın işçi sınıfının mücadelesiyle gerçekleşeceğine inanıyoruz.

Yaşasın işçi sınıfının örgütlü mücadelesi.

TEKGIDA-İŞ Sendikası 11 No'lu ve 1 No'lu yönetim kurulu adına

1 No'lu Şube Sekreteri: Kezban ORAC

11 No'lu Şube Sekreteri: Şükrü ALPTEKİN

11 No'lu Şube Mali Sekreteri: Kemal TAŞ

ENFLASYON, HAYAT PAHALILIĞI VE ÜCRETLER

"Enflasyon ile hayat pahalılığı aynı şey değildir. Dolayısıyla enflasyonun önlenmesiyle hayat pahalılığının ortadan kalkacağını varsaymak yanlıştır."

Enflasyon günümüzde ençok tartışılan, en güncel sorunlardan biridir. Ortadireğin güçlendirilmesi edebiyatı ve enflasyon canavarını en büyük düşman ilan ederek işbaşına gelen hükümet sürekli olarak enflasyonu aşağıya çekme vaatleriyle halkı oyalamaya çalışmış, bu vaatlerin bir türlü gerçekleşmemesi, onların inandırıcılığını hızla yitirmelerine neden olurken, sonunda kendileri de işi "Allaha havale" etmişlerdir. (Milliyet 18.5.1989)

Enflasyonun en büyük nedeni olarak işçi ücretlerini gösterenlerin bu gerekçeleri de 80'li yıllarda tamamen ortadan kalkmış, ücretlerin hızla erimesi karşısında, artık sermaye sınıfı sözcüleri bile ücretlerin artmasının gerekliliğinden sözeder olmuşlardır.

Enflasyondan en fazla zarar görenlerin dar ve sabit gelirliler olduğu çok açıktır. Ancak bu konuda bilinçli olarak yaratılan bir kavram kargaşası vardır. O da enflasyon ile hayat pahalılığının aynı şey olduğu, dolayısıyla enflasyonun önlenmesiyle, hayat pahalılığının da ortadan kalkacağı şeklindedir. Gerçekte bu iki kavram birbirinden farklıdır. Bu farkı ortaya koymak için önce enflasyonu tanımlayalım: Enflasyon ülkedeki genel fiyat seviyesinin sürekil olarak yükselmesi demektir. Bu tanımlamada önemli olan öge fiyatların sürekli yükselmesidir. Yoksa fiyatların yüksek olması yani pahalılık, (geçim sıkıntısı) enflasyon demek değildir. Enflasyonun ne olduğunu daha iyi anlayabilmek için onun hayat pahalılığından bir başka deyişle geçim sıkıntısından farkını ortaya koymamız gerekmektedir.

***Pahalılık, gelir düzeyine göre fiyatların yüksek olduğunu, dolayısıyla geçinmenin zor olduğunu ifade eden bir kavramdır.** Gerçi bir enflasyon döneminde, ücretlerdeki artış fiyat artışlarının gerisinde kalmışsa, ücretliler için hayat daha pahalılanmış olacaktır. **Ama bu enflasyonla, pahalılığın aynı şey olduğu anlamına gelmemektedir. Burada enflasyon bir yan etki olarak pahalılığı arttırmıştır. Eğer ücretler enflasyon oranında artmış olsaydı bu tür bir pahalılık sözkonusu olmayacaktı. Enflasyon olsa da olmasada pahalılık olabileceği gibi, enflasyona rağmen pahalılık olmayabilir.** Özal'ın Türkiye'deki fiyatlarla Almanya'daki fiyatları karşılaştırıp, Türkiye'nin Almanya'ya göre daha ucuz bir ülke olduğunu söylerken yapmış olduğu çarpıtma, bu karşılaştırmada Almanya'daki ücretlerin, Türkiye'de ücretlerden ne kadar yüksek olduğunu görmezlikten gelmesinden doğmaktadır.*

Enflasyonla hayat pahalılığını birbirinden ayırmak için bu çabayı göstermemizin nedeni, enflasyon önlenince hayat pahalılığının da artık ortadan kalkacağı yanılgısına düşmeyi önlemek içindir. Enflasyon durdurulduğu zamanda işçi ve diğer emekçiler için hayat pahalılığı yine devam edecektir.

Bu nedenle işçi sınıfının istemi enflasyonun aşağıya çekilmesi değil enflasyon karşısında kendi satınalma gücünü koruyacak gerçek ücret artışının kısa aralıklarla yapılmasıdır. Bu artışın enflasyonla mücadeleyi güçleştireceğini ileri sürenlere verilecek en ***doğru cevap 'İşçi sınıfının enflasyonu yaratmak diye bir sorumluluğu olmadığı gibi, onu önlemek ve bunun için özveride bulunmak gibi bir yükümlülüğünün de olamayacağıdır.***

ERİYEN ÜCRETLER

1980 sonrasında ülkemizde uygulanan emperyalist mali çevrelere bağımlılığın dayattığı ihracata dayalı kalkınma modeli, işçi ücretlerini azaltılması gereken bir gider konumuna getirmiştir. Bu modele göre emek gelirlerinin olabildiğince düşük tutulması hem iç talebi kısarak ihraç edilebilir ürün fazlasını ortaya çıkartacak, hem de bu yolla üretim maliyetleri düşürülerek uluslararası pazarda rekabet gücü arttırılacaktı.

Bu amacın gerçekleştirilmesi ancak sendikal hakların ortadan kaldırılmasıyla mümkündü. 12 Eylül rejimi bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılmasını fazlasıyla sağlamış, ücretlerin, maaşların

ve tarımsal küçük üreticilerin gerçek gelirlerini önceki döneme göre yarı yarıya azaltmıştır.

Yapılan bir araştırmaya göre 1978'de maaş ve ücretlerin ulusal gelirdeki payı %35,19 iken, bu oran 1988'de %14'e inmiştir. (Süleyman Özmucur, Gelirin Bölgesel Dağılımı, Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyeti Yayını, 1989) Türk-İş araştırma servisinin yapmış olduğu bir başka araştırma ise, kamu ve özel kesimi içeren toplam sanayi üretiminin satışından elde edilen gelir içinde işçiliğin payının 1982'de %11,3'den, 1988'de %7,1'e indiğini göstermektedir. (Milliyet, 12.4.1989) 1979'da ise bu oran %19,97 idi (DİE - 1980 İmalat Sanayi Sayımı sonuçları)

İşçi Sağlığı Derneği Bilim, Araştırma Bürosunun asgari ücret konusunda yapmış olduğu bir başka çalışmada da, ücretlerdeki erime açıkca görülmektedir.

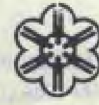
Asgari ücretin 1974 yılından bu yana küçülmesi aşağıdaki tablodan kolayca izlenebilecektir.

Tablo asgari ücretin, 1974 yılından bu yana yıllık enflasyon oranında arttırılmasıya elde edilmiştir. Bu tablo, asgari ücretin satın alma gücünü koruması için olması gereken asgari ücret ile, gerçekleşen asgari ücret arasındaki farkın, özellikle 1980'den bu yana giderek nasıl açıldığını açık bir şekilde göstermektedir.

İşçilerin bu koşullar altında giderek yoksullaşması, elde ettikleri ücretler ile sağlıklı beslenme, barınma olanaklarını tamamen ortadan kaldırmıştır. Kendilerinin ve ailelerinin yaşamını sürdürebilmek için yapmak zorunda kaldıkları ek işler, fazla mesailer, işçilerin zaten çok ağır olan yaşam koşullarının daha da ağırlaşmasına, gerek fiziksel gerekse ruhsal sağlıklarının da bozulmasına neden olmuştur. Olayın bir başka boyutu da bu koşullar altında işçilerin gerek kendilerini, gerek çevrelerini geliştirmelerine, kültürlenmelerine ayırabilecekleri zamanında ellerinden alınmış olmasıdır.

İşçi sınıfının son aylarda gerçekleştirdiği eylemler sonucu elde ettiği ücret artışları, gerçek ücretlerdeki azalmayı karşılayabilecek düzeyde değildir ve çok kısa bir sürede oluşacak fiyat artışlarıyla geri alınacaktır. Ancak bu eylemlerin en önemli yönü, işçi sınıfının bu yoksullaşmaya dur diyebilecek ve bu süreci baştan aşağıya tersine çevirebilecek tek olgunun yine kendi eylemi ve örgütlenmesi olduğunu kavramış olmasıdır. Örgütlenme gücünün boyutları ve önüne koyduğu uzun erimli hedefler işçi sınıfının güncel hak alma mücadelesindeki başarısını da belirleyecektir.

Yıllar	Gerçekleşen asgari ücret	Olması gereken asgari ücret	Fark
1974	1.200	1.200	—
1975	1.200	1.482	+ 282
1976	1.800	1.803	— 3
1977	1.800	2.099	— 299
1978	3.300	2.741	+ 559
1979	5.400	4.633	+ 767
1980	10.000	8.168	+ 1.832
1981	10.000	14.343	— 4.343
1982	16.000	19.492	— 3.292
1983	24.000	26.217	— 1.692
1984	24.525	33.583	— 9.058
1985	24.525	48.226	— 23.299
1986	41.400	69.626	— 28.226
1987	74.250	112.794	— 38.554
1988	126.000	200.773	— 74.773

İŞÇİ SAĞLIĞI DERNEĞİ

BASIN AÇIKLAMASI

İşçi Sağlığı Derneği Genel Başkanlığından bildirilmiştir. ***1989 yılında asgari ücret en az 600.000 TL'ye yükseltilmelidir.***

Işçi Sağlığı Derneği Bilim-Araştırma Bürosu, kamuoyunun istemlerine ve beklentilerine somut-maddi bir temeloluşturmak üzere bu yıl asgari ücretin net altı yüz bin TL. olması gerektiğini saptamıştır.

İSD Bilim-Araştırma Bürosu asgari ücretin saptanması sırasında asgari ücret tespit komisyonunun 1974 yılındaki düşünce ve işleyişini temel almıştır.

Hesaplamada 1974 yılı asgari ücret temel alınmış ve enflasyon artışlarına göre 1988 yılı sonunda asgari ücretin —1974 yılındaki satın alma değerini koruması için— 342.597 TL. olması gerektiği sonucuna varılmıştır. 1989 yılı enflasyon hızının % 75 olacağı varsayımıyla asgari ücretin 1989 yılında 599.542 TL. olması gerektiği açığa çıkacaktır.

Yıllar içinde asgari ücretteki sayısal artışa karşın, bu ücretin düzenli bir biçimde eridiğini ve satın alma gücünü yitirdiğini açıklayan İ.S.D. yetkilileri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını, Türk-İş yöneticilerini, DİE ve DPT gibi kamu görevlilerini bilimin ve yaşamın kanıtladığı olguları kabul etmeye çağırmışlardır.

Ücret ve maaşlarıyla geçinen işçilerin, memurların ve kamuoyunun çok yakından bildiği gibi, bugün asgari ücret adaletsiz gelir dağılımının ve emekçiler üzerindeki gaddar sömürünün bir aracı ve bir göstergesi konumundadır.

ASGARİ ÜCRET: AZAMİ SEFALET

1987 yılı asgari ücreti net 47.595 TL., 1988 yılı asgari ücreti ise net 80.766 TL'dir. Her iki asgari ücretin ortak özelliği İstanbul'da ve yakın çevresinde bu ücretle bir ev kiralamanın bile olanaksız duruma gelmesidir.

1978 yılında 1988 yılına kadar ücretliler geçinme endeksindeki artış oranı %5091.4 iken asgari ücretteki artış ora-

(devamı 31. sayfada)

"28 Nisan - 11 Mayıs 1989 tarihleri arasında Ankara Oluşum Sanatevin'de çok önemli bir resim sergisi açıldı. Bu sergi burjuva basını ve egemen sanat çevrelerince görmezlikten gelinerek, sessizce geçiştirildi. İşçi sınıfının sanatsal kültürü açısından çok önemli bulduğumuz bu serginin sanatçısını okurlarımızla tanıştırmayı onurlu bir görev bildik

I.S.D. Kültür ve Sanat Bürosu"

BİR SERGİ — BİR SANATÇI S.EREK

S.EREK

1959 yılında Limasol'da doğdu. 1977 yılında Girne Anafartalar Lisesi'ni bitirdi ve ilk kişisel sergisini o yıl açtı. Sanat eğitimi için istanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne girdi. Fakat eğitimini yarıda bırakıp Kıbrıs'a dönmek zorunda kaldı. 1978 yılında sanat eğitimini sürdürmek üzere Avrupa'ya çıktı. 1979 yılında Paris'te sanat araştırmaları yaptı ve Rodin Müzesi'nde incelemelerde bulundu. 1980 yılında Londra'daki St. Martin's School of Art'a girdi ve 1983 yılında, okuldan birincilikle mezun oldu. 1981 ve 1983 yıllarında iki uluslararası heykel sempozyumuna katıldı. 1982 - 1985 yılları arasında öğretim üyesi - heykeltraş sanatçıların da bulunduğu bir grup içerisinde aktif olarak yer aldı. Bu grupla İngiltere'nin birçok yerinde ve Avrupa'da heykel sergileri açtı. İlk resim kitabı Yaşadıkça, 1982 yılında üç dilde yayınlandı. Kıbrıs'ın yanısıra İngiltere ve Avrupa'nın birçok yerinde kişisel ve karma sergiler açtı. Yapıtları birçok ülkede özel kolleksiyonlara giren sanatçı, çalışmalarını şimdi yaşadığı ülke olan İngiltere'de profesyonel sanatçı olarak sürdürmektedir.

Neydi bize bu sergi ve sanatçısı için çok önemli dedirten. Sanatçının olağanüstü yeteneği mi. tekniğinin gücü mü yoksa alışılmışın dışında bir sanatsal anlayışı mı var?

Hayır bunların hiçbiri değil - S.Erek çok yetenekli, güçlü bir tekniği var ve alışılmış kalıpların dışına özgürce çıkabiliyor, fakat bizce asıl önemlisi sanatçının sanatına biçim verirken yapıtlarına kaynaklık eden bilincidir. Tüm diğer sanatsal çözümlemeler içinde işçi sınıfından yana olanı hiç şüphe yok ki sosyal - gerçekçi olan sanattır. Biz toplumun değiştirilmesinde ve geleceğin toplumunun kurulmasında sanata ve sanatçıya çok büyük görevler düştüğü inancındayız. Çağdaş sanat ve geleceğin sanatı, bireyin kısır dünyasından sıyrılacak, geniş kitlelerle bütünleşecektir. Günümüz sanatının asıl işlevi ise topluma ve toplumun en devrimci sınıfına dünyanın değiştirilebilir olduğunu göstermek, bunu yaparken de asla kolaycılığa, hamasiliğe düşmemektir.

...SANAT KÜLTÜR...SANAT KÜLTÜR...SANAT KÜLTÜR...SANAT KÜLTÜ

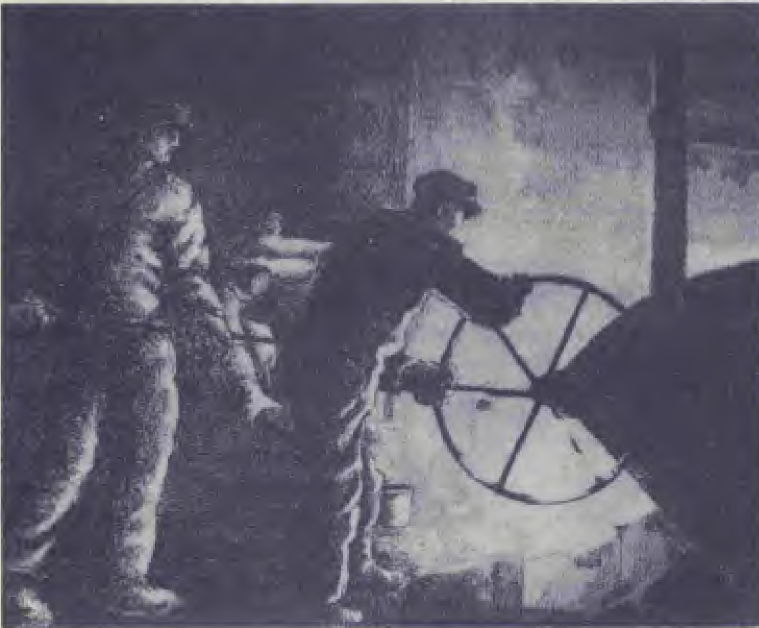

"Sanatın hiçbir dalı siyasetin dışında değildir, olamaz. S.EREK'in sanatı taraflıdır, yararlıdan yanadır. Bizler için sanat, yararlıyı güzel yapma ustalığıdır. Yararlıyı güzel yapabilmek, yani insan ruhunun başarılı bir işçisi olabilmek, ancak gerçek yaşama iki ayakla sağlam basmakla olabilir. Bu, seyirciyi, okuyucuyu, dinleyiciyi gerçek yaşamın koşullarından koparıp varolmayan yaşantıların, varolmayan "kahramanlar"ın hayal dünyasına çeken eski çeşit romantizmden kopuş demektir. Üzüntüsüyle, sevinciyle insan, toplumun ürünüdür, toplumun parçasıdır. Bunun dışında bir gerçeklik yoktur. Öte yandan, ne S.Erek'in fırçası ne bizim sanat anlayışımız romantizme düşman değildir. Ancak, bizim için varolan, yeni çeşit romantizmdir, devrimci romantizmdir. Devrimci romantizm, sanat anlayışımız olan sosyalist gerçekçiliğin ayrılmaz bir parçasıdır.

Sanatın binlerce yıl içinde biriktirdiği bilgiye, tekniğe, vardığı sonuçlara iyice egemen olmadan da insan ruhunun başarılı bir işçisi olunamaz."

S.Erek, bize vermek istediklerini olabildiğince yalın ve çağdaş bir yöntemle sunuyor. Bilinciyle yoğurduğu öz, geleneksel yöntemlere yaslanmanın yanında yeni teknik ve yöntemlerle biçimini buluyor. Sanatındaki coşku ve dinamizm ise kaynağını direkt olarak işçi sınıfından alıyor. Gerek insan anatomisinde, gerekse alabildiğine canlı renkleri kullanırken ulaştığı ustaca yorum sanatçıyla, izleyiciyi çok sıcak bir platformda karşılaştırıyor. S.Erek'in önümüzdeki günlerde İstanbul ve İzmir'de açacağı sergileri ve yeni yapıtlarını sabırsızlıkla bekliyoruz.

Bu kaseti dinleyelim

İŞÇİ SINIFI DOSTU

BİLGESU ERENUS

"ÖZGÜRLÜK SAVAŞIMINDA ŞARKILARIMIZ"

Çalışma "Yiğidim Aslanım'la" başlıyordu. Dinliyoruz kasetin ilk sözcüklerini:
DEMİRDEN DÖŞEĞE
TAŞTAN SEDİRLER
YİĞİDİM ASLANIM
BURDA YATIYOR

NE BİR HARAM YEDİ
NE CANA KIYDI
EKMEK KADAR TEMİZ
SU GİBİ AYNI
KİMSELER DUYMADAN HÜKÜMLER GİYDİ
YİĞİDİM ASLANIM BURDA YATIYOR...

Öyle bir sanatçıyla karşı karşıyayız. Özgürlüğe, ille sosyalizme yönelik, "satılmış ve uzlaşmışların dışındaki" her işçi sınıfı çalışmasının yanıbaşında buluruz onu. Karınca kararınca, alçak gönüllülükle, ve de türkülerle, şarkılarla sunduğu emeğini görürüz...

BİR DİLEK VAR KASETTE:

"Şarkılarımız varoşlardan sokağa çıkmalıdır."

"Savaş Şarkıları" parçasının başından aldık bu sözleri. Hak veriyoruz elbette. Ancak, biz kasete ilk dokunuştaki seslenişini henüz özümlüyorduk. Şöyle diyordu Erenus:

"Bizim şarkılarımız, çam ormanlarındaki rüzgar gibi, bize kendilerini hep bir ağızdan okutmalıdır."

ESENYEL
DADALOĞLU
EŞKİYA DÜNYAYA HÜKÜMDAR OLMAZ
VE
BÜYÜDE NENNİ'de, enstrümanının eşliğinde şöyle sesleniyor:

"Aman büyü de oğlum
baban sana...
YOKLUKLAR, BİTMEZ İŞSİZLİKLER, AÇLIKLAR Alacak
Aman küçük oğlum/kızım büyü de
BASKILAR, İŞKENCELER ALACAK
Oyy bebek oy...
Amanınnn...
KELEPÇELER, GÖZALTILAR, ZİNDANLAR alacak
Benim tatlı canım sana gurban
Oğlum/kızım 17'sine geldiğinde
Oyy bebek oy büyüde, baban sana
İDAMLAR ALACAK..
Ben nedem, ne diyom...
Ama gene de sen büyü
BÖYLE GELMİŞ BÖYLE GİTMEZ/ BÜYÜ
GÜN OLA DEVRAN DÖNE, gene de büyü

"Sanatçı olarak, belli bir doyuma ulaşmış biriyim. Gene de diyorum ki; keşke tüm dünya halklarından oluşan bir koroda, herhangi bir korist olsaydım, tüm dünyayı dolaşsaydım, tüm dünya şarkılarıyla... Siz asıl o zaman, bendeki mutluluğu görün."

Bilgesu Erenus

Böyle diyor. Bilgesu Erenus.

Kaseti tekrar dinlerken şunu düşünmemek elde değil. İşçi-aydın birliktenliğinin bu güzel, sıcak, alçakgönüllü çalışmayı dinlemeyi "ÖZGÜRLÜK SAVAŞIMINDA ŞARKILARI"nın tadını almaya davet ediyorum.

Bilgesu Erenus'un, kasetinde daha neler var... Nazım Hikmet'in SALKIM SÖĞÜT uyarlaması.
MUNZUR DAĞI
SON EŞİTLİK
BİR DAĞIN TARİHİ
KEREM GİBİ
VE ŞARKILARIMIZ...

Bu, sıcak çalışmayı, sosyalizme omuz vermeyi sevmemek elde değil. Bir başka özelliği de kasette yakalamak mümkün. Tiyatro sanatı ile de sarmaş dolaş olan bu işçi sınıfı dostu sanatçısının "tiyatro gibi" bazı yorumları.. Ehh, Kelaynaklar'ın, Nereye Payidar'ın, El Kapıları'nın yazarı bir sanatçıdan elbet extra yorum beklenir. Hem tebrikler diyelim, hem de okunacak gibi dinlenecek olan bir ÖZGÜRLÜK SAVAŞIMINDA ŞARKILARIMIZ'ı edinelim. Ne dersiniz?

...SANAT.KÜLTÜR...SANAT.KÜLTÜR...SANAT.KÜLTÜR...SANAT.KÜLTÜ

ŞİİRLERLE ŞAİRLERLE

BİR OZANIMIZ VAR

H.KEMAL ÇAĞIN

Güneşin altında oynayan çocuklar

gözlerinizi alın gölgelerden
bu gözler gitmesin karanlığa
güneşin altında oynayan çocuklar
yüklenin bulutların sıcaklığını

sizler sevdanızı gizleyen yüreklere
söylenmemiş türkülerinizi annelerinizin
çember çevirin ip atlayın oynayın
çevrenizi saran yalancılıklarla

aslının birsureti yazılmış dünyanıza
duvarına asılmış bildirisi güzel
geleceğinizin
sizi korkutmasın umacı korkuluklar
çöplük yuvalarına kurun oyun bahçenizi

bu son çağdır ki bitip gıtmekte
gecikince sizlerin sevgi gülleri
göğerecek tüm insanlarda bir orman
siz güle çevirince çirkinlikleri

14/Aralık/1984

Sirozlu şiir

Şapka giyiyor biri halis fotör
nutuk atıyor biri meydanlarda
biri memleket kurtarıyor kendi için
rakı içiyor biri babama nisbet

oldu olacak şu doktor
siroz teşhisini doğru koysa da
dokuzu beş geçe
şu laf-ü güzaflı şiir bitse.

kasım/1983

İlhami'ye şiir

şiirden bozma şairi
şiiri şiirle
zahiri zahirle
şarabı konyakla
arabı serapla
adını ilhamla
karıştırma fazla
yazmanın da bir usulü var
şiir bu
kağıtta durduğu gibi durmaz

nisan/1984

Ozanın kendi anlatımıyla öz yaşam öyküsü

İstanbul'da doğdum, matbaa işçiliğinden, garsonluğa, kunduracılıktan, büro işçiliğine varıncaya kadar emek sömürüsünün olduğu pekçok işte çalıştım. Onyedi yaşımdan bu yana şiirle uğraşmaktayım. İlk şiirlerimi öğrencilik yıllarında Çağrışım adlı edebi bir okul gazetesetesinde yayınladım.

12 Eylül öncesi Güzel Sanatlar Akademisi Şiir Şenliğinde "Sesini Duyuyorum Victor Jara" adlı şiirimle ilk defa genç kitlelerle tanıştım. Öğrencilik yıllarında kendi şiirlerimden çok, pek çoğunu ezbere bildiğim Nazım Hikmet'in şiirlerini okul boykotlarında, grev çadırlarında, işçi toplantılarında, gösterilerde, hapishane koğuşlarında yüzlerce kez okudum. Agustino Neto'dan, Ho Chi Minh'ten, işçi ozan N.Vaptsarov'dan, P.Neruda'dan, V.Mayakovski'den B.Brecht'ten ve tabii en çok Nazım Hikmet'ten...

Burada şu tesbiti yapmak isterim. "Bir Şair'in en büyük yazgısı kendisidir." Şiirleri olağanüstü olup da tanınmayan bir şair, sesi olup da konuşmayan bir dilsize benzer. Dolayısıyla sanat ve edebiyat dergilerinde yüz aydının okuduğu bir sayfada olmaktansa bin işçinin önünde olmak daha iyidir. Çünkü milyonların şiir sevgisi, bir avuç aydının kısır tartışmalarından daha verimlidir. Örneğin, Mayakovski, Vaptsarov, Neruda gibi nice büyük şair, şiirlerini hep emekçi yığınlar önünde okurlardı. Bana göre bu tavrın özü şudur: "Okumayı beklemek yerine okumak". Şiar bu olmalı.

Şilili büyük ozan Neruda'nın çok bilinen bir sözü vardır: "Okumayan bir halk için yazmak istemiyorum". Bir paradoks gibi gelecek ama bende okumayan bir halk için okumak - avazım çıktığı kadar okumak istiyorum. Yalnız kendi şiirlerimi değil usta bildiklerimi de...

Kölelikten kurtulmak istemeyen, aydınlanmak istemeyen, özgürleşmek ve insanlaşmak istemeyen bir halk olabilir mi? Tüm düşünsel şartlandırmalar ve tüm ekonomik baskılara ve tüm politik aldatmalara karşın ne yapılabilirdi? Bütün bu yaylım ateşine karşı, benim kafamdaki şiir, kaynağıyla, yatağıyla, halktan doğup yine halka doğru akan bir ırmak, bir silahtır.

Bir şair borcunu yalnızca halka öder. Bende şiirlerimi onlara okuyarak bir nebze olsun bu yaylım ateşine, karşı-ateş olabilirsem kendimi mutlu hissederim. Çünkü yaşam denilen o sonsuz akışın içinde, halkın ekmek ve özgürlük kavgası için yoğurduğu hamurun mayası şiirdir. Şair de onun emekçisi.

Yani hiç iddiasız şunu söylemek isterim:

Şiir bir hayattır / Onun kaynağı ise halktır
Halkın kavgasıysa haktır /
Hak kavgasıysa Aşktır.

"DURUMU KÖTÜ OLAN KİM?"

....

Evet durumumuz kötü!
açlık, yokluk ve yoksulluk
canavarı
sarmışken
dört bir yanımızı.
Evet durumumuz kötü!
düşerken tek tek yoldaşlar
meydanlarda
kaldırımlarda
çiğnenirken cesetleri.
Evet durumumuz kötü!
bunların hepsi çullanırken
üstümüze
dağların altında sıkışan kurbağalar gibi
ezerken insanlarımızı.
Evet durumumuz kötü.
devrim düşmanları!
Ama hayır!
gücümüzü toplamalıyız!
Doğrulmalı
ve dağı yerine koymalıyız!
İmkansız belki kardeşler,
ama gerekli!
Kahramanlık dediğimiz şey bu zaten,
imkansız olanı başarmak!
Ve hep beraber doğrulmak
ve kalkmak ayağa
ve en doğrusu atılmak ileriye!
Kardeşler!
laf ebeliği yetsin artık!
Hayvan ahırlarına dönen
bu pis barınaklarda,
rutubetli ve izbe yerlerde
miskin miskin
tembel tembel oturmak niye?
Güzel günler vaad eden
şu topraklara
dikebiliriz demirden bir fabrika...
Ha-ydi kardeşler!
büyük ve yürekli hamlemizle
kucaklayalım dünyayı
ellerimizle!
Şimdi geldi sırası
ardımızdan ağlayanların,
açlık ve sefalete özenenlerin
geldi sırası.
Diyelim ki onlara:
—Ardımızdan ağlamak yok!
pis ve sefil yaşamlarına özenenler
terketsin bizi!
"—Kurtulmak isteyen gelsin yalnızca,
Kadın erkek ve halk!
yani tüm emekçiler!
Yalnızca onlar yürüsün peşimizce...
Evet durumumuz kötü!
Ama başaracağız!
çünkü kanımızla ayaklandırdık
bu ihtiyar dünyayı
beynimiz ve kaslarımızla tutuşturduk
yalım yalım yanan fabrikaları
ve motor olduk uçurduk
uygarlığı...
Öyle ise şimdi
sonun başıdır bu,
harcı belli şu yapıda geleceğimizin,
keyif çatan burjuvaların
tanrıların, kralların, beylerin
ne yazık ki bitti saltanatları...
Haydi işçi kardeşler!
"Şalterler insin aşağıya,
yumruğumuzu indirmenin
geldi artık zamanı...

.....

Hüseyin Çağın

OKURLAR YAZIYOR

SELAM DOSTLAR

Yeni çıkardığınız dergi elime geçti, bir an şaşırdım, uzun süre beklenip de aniden sevdiğin bir şeyi karşında görürse insan tabii ki benim gibi olur.

Dostlar inanıyorum ki başaracaksınız, amacınıza ulaşacaksınız. Sizler her güzelliği hakettiniz tabii acısız başarılamaz bunu da biliyorsunuz. Bizler acı çekmeye hazırız, bu kadar çektikten sonra da olsa yılmıyoruz yeter ki yüreğimizdeki ateş sönmesin ve o meret de sönmüyor ve hiçbir varlık onu söndüremez.

Dost işçi sınıfımızın azmi direnci arttıkça bizlere kan geliyor, canımıza can geliyor, uyuyanlar uyanıyor, adeta şahlanıyoruz. Son günlerdeki işçilerin tavrı bizi öyle yaptı ki resmen içimiz kanadı niye mi dışarıyı savaş alanlarını özledik, göğüs göğüse mücadeleyi özledik. Bizlerin tek beklediği, takip ettiği işçilerin durumu o sömürülen yiğitleri durumu artık pasiflikten kurtulsunlar, burada dört duvar arasında yüreğimiz onlarla sizlerle her zaman yardıma hazırız.

Burada epey insan var onlara derginizi tanıtacağız. Zaten bu bir kutsal görev bundan sonra yazı şiir yollamak için elimizden geleni yapacağız. Ben şahsım adına söz veriyorum, burada epey şiir yazan var, onlara iletirim, makale yazan var.

Demek derneği kuralı 1. sene oldu, helal biz niye öğrenemedik? Şahsen alındım burada bizler arkamızdan insanlar bir şeyler yapmaya çalıştığını gördüğümüzde gururlanıyoruz, seviniyoruz.

Bu mektup elinize geçecek mi bilemiyorum, umarım geçer. Dost derneğinizdeki işlerden ve 1 Mayıs'tan bahsetsene biraz, oraları çok merak ediyorum. Dost ileride daha uzun yazarım, şimdilik bu kadar, önümüzdeki ay yazınıza katılabilirsem yazarım, ama zannetmiyorum, bizim de işlerimiz var. Şahsen benim 1 senem var, okuyorum bol bol önerilerine açığım.

Sevgiler, selamlar.

ZEKİ ÇETİNKOÇ
Özel Tip Cezaevi
Gaziantep

Değerli dostlar,

Mektubuma döneme uygun kahramanca kutlanan geçmiş 1 Mayıs'ınızı kutlayarak başlamak istiyorum.

Göndermiş olduğunuz "İŞÇİ YAŞAMI" dergisini aldım. Teşekkür ederim, çok sevindim. Eski bir sendikacı olduğum için devamlı olarak eksikliğini duyduğum böyle bir eksikliğin yaratıcı, düzeyli, sınıfa yakın ayrıca aydın işçi bütünleşmesini ustaca sağladığı için sevindim.

Başlı başına, binlerce, onbinlerce, hatta milyonlarca içinde örnekleri barındıran "işçi sağlığı", "iş güvencesi" konusu uzmanlık isteyen, ciddi araştırmalar isteyen hassas bir konuydu. Ayrıca işçi sınıfımız bu konuda çok ciddi sorunlarla karşı karşıydı. Sendikalar bu konuda yetersizdi. Böyle bir dernek sınıfın can alıcı istemlerde itici, sınıfa yardımcı olacak ayrıca sendikalara da ciddi uyarıcı olacaktır. Ayrıca sağlık sorunu da önemli bir sorun. Tekelci devlet, denetlediği SSK ve tekelcilerin uşaklığını yapan sahtekar hipokrat yeminli doktorlar özellikle profesörler zenginlerin ve devletlerin hesabına çalışıyorlar.

İşçilerin sağlık sorunlarında tıpkı kapitalizmin çıkarlarına nasıl işletildiğini ortaya çıkaracak olan "İŞÇİLEŞEN AYDINLARIN" görevidir. İşçileşen doktorlara çok görev düşüyor. İlk sayısında böyle işçileşen doktorları görünce çok sevindim. Burjuvalaşmış doktorları kendi çıkarları için bilimi nasıl soysuzlaştırdıklarını, bilimi nasıl sömürü için burjuvazinin ayaklarına serdiklerini işçileşen doktorlar bilimsel verilerle sınıfa sunacaklardır.

Dernek çalışmalarınızda, "İŞÇİ YAŞAMI" dergisinin yayın yaşamında başarılar dilerim. Tüm değerli dostların gözlerinden öperim. Hoşçakalın.

HAYRİ BÖKÜ

MERHABA

Sevgili dostlar,

Derginin birinci sayısını ilgiyle okudum. Ben de bunu fırsat sayarak sizlerle etkileşmek ve iletişmek, dileğimi yazmak istedim. Dergiyi düzenli olarak izlemek istiyorum. Ayrıca 'Ankette' geçen bazı bölümleri yanıtlamak istiyorum aşağıda.

Örneğin: Aşağıda adresini vereceğim üniversite öğrencisi bir dostuma dergiden gönderebilirsiniz, çok sevinecektir.

İkinci olarak da, dergiye şiirlerimi sürekli olarak göndermeyi isterim. Bu mektubumla birlikte, şiir çalışmalarımdan bir tanesini gönderiyorum. İlginize teşekkür ediyorum şimdiden.

Dostlukla.. selamlar tümünüze.

HÜSEYİNŞAHİN
Özel hücre tipi cezaevi. GAZİANTEP

KÖR BİR KADIN BİR MAYIS'I DİNLİYOR ONİKİNCİ YILINDA

Hayır,gitme
Bekle teyzeciğim
Biraz daha kal
Birazdan işçiler geçecek çivit mavisi
Alnımızın sokaklarından
Müthiş bir sevdaya mührünü basıp
elleri
Bir denizin dalgalarında birleşecek

Ve sözleri badem çiçeğindendir
onların
kendine yetmemek adına görkemli.
BÖYLE BAŞLADILAR SÖZLERİNE
TER CENNETLERİNİN NAMUSLU
İMGELERİ
Ve hep ölümle başlayan tarihin
türküsüyle.

Olmasa bildiğim dizeleri ahh, olmasa
İçinden tarlakuşlarının geçtiği şiirleri
Bana düşen ölümleri olmasa
Bir korkak gibi kılıkırk yarıp
suskular çizgisinde
Kolay bir sığınak bulurdum
Her karışı ürperti şu ıssız bedenime.

Ama bilirsin teyzeciğim,
Doğaldır başlarken bitmeyecek olan
bir şeyi bilmemek
Hangi bayrağın özetinde sıkılmış
bin yumruk yoktur ki
Hangi bayram gülmeyi dışlayabilir
örneğin
Yürümeyi,

ille de mayısa kesmişse her yan
Ve rahminde can veren karanfilleri
olmasa şu caddenin.

Parmağımın ucunda çoğalan dünyayı
Bir ömür gitmek istiyorlar
Şart olsun sevmek istiyorlar
Bir ölümün bir milyon anlamını.
Örneğin babam
şu yani yürüyen
Bıyığına ter yürümüş amcanın
sol şeridinden
Seni tanımam teyzeciğim
Sende bilmezsin beni şu
konuşkanlığım olmasa
Ve ellerimde bir tutam güneş
Dilimde kırlangıç sesleriyle bir gün
dikilmesem kapınıza
Beni anla, bağışla
Bakma bir mayısı böyle mahzun
Böyle dili kırık aktarışıma
Dilimizden daha hızlı gelişmiyor
bilincimiz
Ah bu güzel ölümlerini
Şu sıcak karanfil gülüşlerini bir de
onların
Kitaplar resimlerle anlatsa,
Böyle iki yanıma bakıp çocuk
Böyle iki yanıma bakıp büsbütün
yaralı
Anlatır mıyım hiç,
Hep mayıslara denkdüşen işçi
katliamlarını.
Dilim tedirgin teyzeciğim
Tekmil korkularım ayakta
Bir köre nasıl anlatılır bilmem.
Bir ucu Amerika'da yangın
Bir ucu şarkta
Çok kanlı öyküsü paslı bir zincirin
Hele de ayak üstü
ve dili kırık çocukça
Geliyorken üstümüze üstümüze
Dün tazeliğinde
Otuzdört boğumlu türküleri Taksimin...

İŞBU DİZELER ZİNCİRLERİNDEN BAŞKA KAYBEDECEK HİÇBİR ŞEYLERİ OLMAYAN TERSELİ SINIFA İTHAF EDİLMİŞTİR?...

Sevgili Dostlar,

Harb-İş Sendikası'na üye tersane işçisiyim. Sınıfımın verdiği onurlu kavganın içinde, sınıfımın şiirini yazmaya çalışıyorum.

Bir dostumun gönderdiği İşçi Yaşamı'nı çok beğendim, ellerinize, yüreklerinize sağlık.

Belki işinize yararsa kullanırsınız diye şimdilik birkaç şiirimi gönderiyorum. Gerektiğinde, yapabileceğim her türlü katkı için de hazırım.

Ayrıca, dergiye abone olmak istiyorum, ama abone bedelini haziran ayı içinde ödeyebilirim. Daha güzel günlerin özlemiyle daha güzel çalışmalar ve başarılar dilerim.

Dostça selamlar.
Abidin Aydın

"Abidin Aydın arkadaşın çok sevdiğimiz şiirlerine gelecek sayımızda yer verebileceğiz"

İŞÇİ YAŞAMI

Bu ay, İşçi Sağlığı biliminin ve sağlık kurumlarının tarih içinde gelişimi üzerine Dr. Haldun Sirer'le yaptığımız söyleşiyi okurlarımıza sunuyoruz.

"MESLEK HASTALIKLARI ENSTİTÜLERİ VE HASTANELERİ"

İ.Y — Meslek Hastalıkları Hastaneleri ne tür kuruluşlardır? Bunların bizdeki ve dış ülkelerdeki durumları nedir?

H.S. — Meslek hastalıkları Hastaneleri mesleksel sağlık hizmetleri yapan, çeşitli disiplinlere ait özel laboratuvarlarla donatılmış, çeşitli iş kollarında çalışan işçilerde ve işyerlerinde işçi sağlığı yöntem bilim içinde bilimsel araştırmalar yapan bir özel sağlık kuruluşlarıdır. Bu kuruluşların yataksız olanlarına dış ülkelerde ***İşçi Sağlığı Enstitüleri*** adı verilir. Yataklı olanları ***İşklinikleri*** diye tanınır. Geçmişte SSK'nın, yataklı sağlık hizmeti göz önüne alınarak bu kuruluşlar önceleri hastaneler içinde ***Meslek Hastalıkları Klinikleri*** adı ile kurulmuş sonraları ise ILO standartları doğrultusunda bağımsız ***Meslek Hastalıkları Hastaneleri*** olarak kurulmuş, çalışmaya başlamışlardır. Batı ve doğuda, hatta 3.Dünya ülkelerinde olmak üzere tüm ülkelerde değişik isimlerde kuruluşlar kurulmuş ve görev yapmaktadırlar. Yataklı ve yataksız şekilde çalışmaktadırlar. Her ülke kendi özel sağlık rejimine göre, ILO standartları doğrultusunda kendine özgü bir şekli seçip uygulamaktadır. Bu ünitelerin genel olarak çalışma şekilleri, özel laboratuvarları çeşitli disiplinlerin birlikte çalışmaları standarlaştırılmıştır. 1975'te İstanbul ve Ankara'da birer Meslek Hastalığı Kliniği kurulmuş, daha sonra 1978-1980 arasında yine İstanbul ve Ankara'da birer meslek hastalıkları hastanesi kurularak faaliyete geçirilmiştir. Zonguldak'ta kurulması planlanan hastane bir türlü kurulmamıştır.

İ.Y — Meslek Hastalıkları Hastaneleri veya İşçi Sağlığı Enstitüleri'nin tarihsel gelişmesini anlatır mısınız?

H.S. — Bu hastanelerin kuruluşlarını ve görevlerini daha iyi anlayabilmek için tarihsel gelişmesini gözden geçirmek yararlı olacaktır sanırım.

Çağdaş anlamda Meslek Hastalıkları Klinikleri'nin kuruluşu, mazisi insanlık yaşamının çok gerilerine giden genel sağlık hizmetleri yanında çokyenidir.

Endüstrinin gelişmesi bu alanda çalışan insanın sağlık sorunlarının oldukça değişik görünümleri ve çalışan insanların yaşamlarının kısalığı hekimleri meslek hastalıklarının dikkatle izlenmesi sonucuna ulaştırmıştı. Ayrıca belirli işlerde çalışanlarda belirli hastalıklara daha sık rastlanması da dikkat çekici idi. 16.asrın ortalarında Agricola ve Paracelsius'un kitaplarında maden hastalıklarından bahsetmeleri bir yana bırakılırsa meslek hastalıkları çalışmaları bu dalın ***Babası*** sayılan ünlü İtalyan hekim Ramazzini tarafından ortaya atılmıştır.16. asrın sonları ile 17. asrın başlarında yaşayan bu değerli iş hekimi, hastaya öncelikle çalıştığı işin sorulması ile muayeneye başlamayı önermişti. Diyordu ki, "Bir işçiye ne iş yaptığını sormakla meslek hastalığını yarı yarıya teşhis etmek mümkün olacaktır." Bu tarihlerde çeşitli ülkelerde iç hastalıkları uzmanları, çalışılan işle, çalışan insanda ortaya çıkan hastalıklar arasındaki ilişkileri sorgulamaya başlamışlardı. Baca temizleyicilerindeki Skrotum kanserleri, demir-çelik tesislerindeki akciğer ve kalphastalıkları, çeşitli endüstrilerde sık sık ortaya çıkan cilt hastalıkları bu konunun ilk klasik örneklerini oluşturmaktadır. Dünyada ilk olarak Prof. Devoto 1911'de meslek Hastalıkları Hastanesini kurmuştur.İç hastalıkları uzmanı olan bu İtalyan hekimi Milano'da İşkliniği adını verdiği (Clinica Del Lavoro) ilk yataklı enstitüyü açmıştır. Bu hastaneyi açarken Devoto kendisine amaç olarak aşağıdaki görevleri seçmiştir.

1. Ortaya çıkan meslek hastalıklarının etyopatojenezi, epidemiolojisi, (ortaya çıkış nedeni, sıklığı ve yaygınlığı), klinik tanıları ve tedavileri ile uğraşmak.
2. Öğrencilerine meslek hastalıkları bilgilerini diploma sonrası eğitimi olarak vermek.
3. Bilimsel ve uygulamalı olarak genelsağlık sigortası ile meslek hastalıkları ve iş kazaları konularında ortak çalışmayı temin etmek.
4. Endüstri alanlarında çalışan işçilerin, işyerlerinde ortak tedbirlerin alınması, çalışmalar düzenlenmesi ve endüstri hijyeni alanında çalışmalar yapmak.

1911'lerdeki bu düşünüş, çağdaş işçi sağlığının esasını oluşturmaktadır.

İtalya'da işkazaları ve meslek hastalıkları sigortası olan İ.N.A.İ.L bu kliniğe oldukça büyük paralar yatırarak, burasının meslek hastalıkları konusunda dünyanın önemli bir kuruluşu haline gelmesini sağlamıştır. İtiraf etmek lazımdır ki bu merkez, yalnız hastane olarak değil, işyeri analizleri ve araştırmaları, endüstri hijyeni laboratuvarlarının inceleme ve araştırmaları, çeşitli fonksiyon laboratuvarları, iş psikolojisi araştırmaları ile büyük hizmetler başarmıştır. Ayrıca bu klinikte yapılan çalışmalar pek çok İtalyan hekiminin, mühendisinin ve psikoloğunun bu alanda eğitimini sağlamış ve bu günkü İtalyan üniversitelerinde iş kliniklerinin ana kadrosunu yetiştirmiştir.Yine aynı yıllarda İngiltere'de ve Fransa'da da benzer çalışmalar başlamış ve birer yataksız enstitü kurulmuştur.1923 yılında Moskova'da merkezi işkolları ve meslek hastalıkları enstitüsü kuruldu. 1925 yılında Berlin'de Prof. Bader; Milano'daki iş kliniğini örnek alarak bir enstitü kurdu.

2. Dünya Savaşı bu çalışmaları oldukça kısıtladı. Sağlık hizmeti, savaş duru-

muna ayak uydurunca konu ikinci plana atıldı. 1945'lerden sonra endüstride canlanma Avrupa, Amerika ve Japonya'daki endüstrinin büyük gelişmesi, atomun parçalanarak kullanılması, petrokimya endüstrisindeki gelişmeler, endüstri sağlığını yeniden ön plana çıkardı. Bu ara savaş sakatları ile canlanan rehabilitasyon çalışmaları, bu kez yeni bir anlam kazanarak mesleki rehabilitasyon adı altında işçi-iş uyumu konusunu ortaya çıkardı. Her ülke ulusal rehabilitasyon düzenlemelerine başladı. İşçilerin hastalanmaları, işgücü kayıpları, milli prodüktivite (ulusal verimlilik) yönünden büyük önem kazandı. 1960'lı yıllarda işçi sağlığı ve işgüvenliği konuları hemen hemen tüm ülkelerde ön plana alınarak mesleksel sağlık hizmeti ile genel sağlık hizmeti arasında bütünleşme başladı. Bu arada uluslararası birkuruluş ve Birleşmiş Milletler'in bir yan kuruluşu olan ILO'nun çalışmaları, yaptığı çalışmaları, yaptığı sözleşmeler ve tavsiye kararları konuyla uğraşanlara yardımcı olmaya başladı.

TÜRKİYE'DEKİ DURUM

Bizde hakiki anlamda işçi sağlığı çalışmaları İSGÜM'ün kurulmasıyla başlamıştır. ILO Ortadoğu ve Akdeniz ülkelerinde kurulması planlanan İşçi Sağlığı Enstitülerine teknik yardımla işe başlamış ve İran'da Mısır'da ve Ankara'da birer enstitü kurulmuştur. ILO bu enstitüye teknik yardım ve uzman göndererek işe başlamış, Enstitü'nün masraflarının önemlibir bölümünü ise SSK üstlenmiştir. Bu arada 3. Dünya ülkeleri de kendi sağlık rejimlerine uygun işçi sağlığı çalışmalarını başlatmışlardır. Ülkemizde ilk defa kurulan endüstri hijyeni laboratuvarları bu işin öncülüğünü yapmaya başlamıştır. Doğal olarak o tarihlerde çok kısıtlı ve dar kadro içinde çalışan enstitüden etkin bir denetleme ve araştırma beklemek olası değildi. Zamanın Çalışma Bakanlığı, o zamanlar görece özerk olan SSK ve özellikle kurumun yönetim kurulunda bulunan işçi temsilcilerinin etkisi ile Tüm-Sab Projesi adı altında bir araştırma ve geliştirme projesi uygulanmaya kondu. Bu proje ile sigortalı işçilere yataklı sağlık hizmeti veren SSK, ilk defa İŞGÜM Enstitüsü ile Ankara ve İstanbul'da birer sağlık tesisinde kurduğu gruplarla ortak bir

çalışmaya girdi. Ankara Ulus hastanesinde 10 yatak, geniş bir alana yataksız sağlık hizmeti veren Osmaniye Dispanseri ve İSGÜM bu projeyi uygulamakla görevlendirildiler. Bu projeyi ve belirli zaman birimlerindeki gelişmeleri başka bir yazımızda anlatmaya çalışacağım. Bu projenin ilk sonuçları olarak, SSK içinde Meslek Hastalıkları Klinikleri ve Hastanelerinin kurulması düşüncesi, ortaya çıkmış ve zamanında bu tesisler kurulmuştur. 1975 yılında İstanbul ve Ankara'da birer Meslek Hastalıkları Kliniği kurulmuş (SSK Ulus ve İst. Eyüp hastanelerinde) daha sonra bu personelle Ankara'da 50 yataklı ve İstanbul Kartal'da 300 yataklı birer Meslek Hastalıkları Hastanesi hizmete açılmıştır. ***Bu hastaneler faaliyetlerine etkin bir şekilde başlayacakları 1985'lerde, birdenbire bilmediğimiz nedenlerle etkinlikliklerinin azaltılması yolunda gidilmiştir. Ankara Hastanesi İSGÜM'ün içine 15 yatağa indirilmiş, Kartal Hastanesi'ne de dünyada hiçbir işkliniği veya enstitüsünde olmayan cerrahi ameliyathaneler eklenmiş ve kadroları kısıtlanarak esas görevleri olan mesleksel sağlık hizmetini göremez hale getirilmişlerdir. Doğal olarak bu durumda hastaneler yapmakta oldukları araştırmaları ve saha incelemelerini durdurmak zorunda kalmış ve tümgücü ile esasen yetersiz olan SSK'nın tedavi edici hizmetinin içine itilmişlerdir.*** Ve üzülerek ifade edelim ki uzun yıllar büyük emeklerle kurulmuş olan ve Avrupa'daki benzerleri ile rahat kıyaslanabilecek bu enstitü-hastane karışımı tesisler bugün kaderine terk edilmişlerdir. Bu uygulama birkaç yıl daha sürdüğü takdirde uzunyıllar burada emek vermiş ve dış ülkelerde eğitim görmüş olan sayıları çok kısıtlı personel de ayrılacak ve SSK'da Meslek hastalıklarını ortaya çıkaracak tesisler çalışamayacak meslek hastalıkları sorunu da görünüşte, sözde ortadan kalkmış olacaktır.

İ.Y — Bu enstitü veya işkliniği veya Meslek Hastalıkları Hastaneleri nasıl kurulmuşlardır? Bunların durumunu bize anlatır mısınız?

H.S. — Bu kuruluşlar genel olarak yataklı ve yataksız olarak ikiye ayrılır. Yataksız olanların Enstitü, yataklı olanlarına İş Kliniği veya Meslek Hastalıkları Hastanesi adı verilir.

Her ülke kendi işçi sağlığı rejimine göre bir meslek hastalıkları kurumu tipi seçer, İtalya, Türkiye, Bulgaristan ve Almanya'nın bazı bölümlerinde yataklı kuruluşlar çalışır. SSK yataklı sağlıkhizmeti verdiğinden, işçi sağlığının eğtimi akademik düzeyde verilmediğinden ve hekimlerce de bilinmediğinden, enstitülerin yataklı tipleri olan Meslek Hastalıkları Hastane ve Klinikleri'ne gereksinim duyulmuştur.Örnek olarak da İtalyan üniversitelerindeki iş klinikleri seçilmiştir. Kartal, Milano İş Kliniğinin bir benzeri, Ankara ise Cenova, Padova veya Torino İş Kliniklerinin benzeri olarak kurulmuştur.

MESLEK HASTALIKLARI ENSTİTÜLERİ VE KLİNİKLERİ

Konuya açıklık getirmek için öncelikle enstitü bölümünü anlatalım: Yataklı olanlarda ise buna ek olarak bir hastane bölümü bulunmaktadır.

İşçi Sağlığı Enstitüsü:

Bu enstitüler meslek hastalıklarına tanı koyma, maluliyet değerlendirmeleri yapma, işyeri incelemeleri ve ölçümleri yapma, endüstriye yeni giren çok çeşitli maddenin sağlık zararlarını inceleme, endüstride ortaya çıkan problemleri halletme, verimin arttırılması için ergonomik çalışmalar yapma ve endüstri zararlarının ölçümlerinin anabilgilerini saptamak için çok çeşitli görevlerle yükümlüdürler. Enstitüler bu görevlerini kendine özgü birtakım laboratuvarlarla gerçekleştirirler. Doğal olarak bu laboratuvarlar pek çok değişik disiplinlerin elemanları ile çalışır. Bunların hepsinin hekimlerle çalıştırılması gibi yanlış bir düşünce bu gün için dünyada geçerliliğini yitirmiştir. Şimdi sırasıyla bu laboratuvarlara kısaca bir göz

atalım. Röntgen, Ultrasonografi, Bilgisayarlı Tomografi genellikle sağlık tesislerinde bulunan laboratuvarlardır. Allerji, Bakterioloji, Biokimya, Hematoloji, laboratuvarları hastane laboratuvarlarıdır.

Yukarıdaki laboratuvarlar her ülkenin kendi durumuna göre laborant veya uzman hekimler tarafından yönetilir ve çalıştırılır. Önemli bir bölüm laboratuvarlar da fonksiyon laboratuvarlarıdır. Akciğer fonksiyon laboratuvarları, EEG ve EMG laboratuvarı, sessiz Oda Odiometre ve empedensmetre gibi KBB fonksiyon laboratuvarları. Bunlar hekimlerin, teknisyenlerin ve hemşirelerin birlikte çalıştığı laboratuvarlardır. Meslek hastalıkları enstitülerinde 3 ayrı tip laboratuvar daha bulunur. Bunlara genellikle hijyen, endüstriyel ve mineroloji laboratuvarları adı verilir. Toksikoloji laboratuarı: Çeşitli metal ve metaloidlerin ve endüstrideki sıvıların insan organizmasındaki eser miktarlarını veya artıklarını ölçen çok hassas laboratuvarlardır. Atomik aletli ve aletsiz testlerle çalışan bu laboratuvarlar oldukça yeni bir bilim dalını oluşturur. Yukarıdaki tüm laboratuvarlar enstitüler için zorunludur. Bu çalışma ve incelemeler laboratuvarlarda yapılabildiği gibi, enstitünün Ambulatuvar Bölüm dediğimiz bir ekibiyle işyerlerinde de yapılabilir. Ambulatuar bölüm hareketlidir. Motorizedir. Çeşitli mesleklerden oluşan elemanları ile işyerlerinde inceleme ve araştırmalar yapacak şekilde düzenlenmişlerdir. Bugün için bu çalışmaların tümünün Kartal ve Ankara'daki hastanelerde kolaylıkla yapıldığını söylemekle, bir nebze olsun orada fedakârane çalışan bir avuç insana karşı tüm çalışanların beslediği saygı duygularını belirtmiş olacağım. Bu laboratuvarlarda çalışanlar hekimlere ek olarak genellikle fizik, kimya maden mühendisleridir. Ayrıca iş psikologlarıdır. Doğal olarak bu disiplinlerin bu alanda eğitilmiş ve yetişmiş uzmanları görev almaktadır. Bu yetişme ve mezuniyet sonrası eğitim sanıldığı kadar kolay olmamaktadır. SSK elindeki elemanların kıymetini bilmek zorundadır. Yoksa yanıtımın başında da belirttiğim gibi kısa bir süre sonra ülkemizde Meslek Hastalığı sorununun ortadan kalktığını görerek şaşırabilir.

Ayrıca, hayvan tecrübelerinin yapıldığı araştırma üniteleri, elektron mikroskopi

laboratuvarı, istatistik ünitesi ve büro işleri için bölümler bulunur.

Tüm bu laboratuvarlardan alınan sonuçlar kendi birimlerinin yetkilileri tarafından değerlendirildikten sonra iş sağlığı uzmanlarının önüne gelir. Ortak bir analiz sentezden sonra karara varılır. Bu bilimsel konsey ülkenin sağlık rejimine göre; devlet kuruluşları veye sigortalarla ilişki halindedir.Bu bilimsel sonuçlar, işçi-işveren arasındaki çatışmalara ışıktutar. Adaletin sonuçlanması için uzmanlar mahkemelere bilirkişi hizmetleri verirler. Yine bu bilimsel kuruluşlar, yaptıkları araştırmaları bilimsel mecmua ve kongrelerde tebliğ ederler. ILO,WHO, NIOSCH, AGGIH E.C gibi uluslararası kuruluşların bu alandaki çalışmalarını incelerler. Karşılıklı bilimsel iletişim içindedirler. Ülkenin normlarını ve bilgilerini saptarlar. Siyasi iktidarlara yasa çıkarmada tıbbi teknik bilgi verirler.

Enstitüler genelolarak bu tip ve şekildedir. ***Dünyanın her tarafındaki enstitü tipleri birbirinin aynıdır. Aynı tip laboratuvarları vardır, aynı tip çalışmalar yaparlar. Genellikle cihazları bile aynıdır.Bunların yanlarında bu hizmetleri veren ve meslek hastalıkları olan işçilere bakan hastanesi bulunanlara (Enstitü + Hastane) işklinikleri veya Meslek Hastalıkları Hastaneleri adı verilir. Bu hastane ve kliniklerde yalnız koruyucu sağlık hizmetlerinden biriyle özgün bir çalışma olan mesleksel sağlık hizmeti ile ilgilenirler.***

Enstitüler işçi sağlığı yanında, yukarıdaki laboratuvarlarla, işgüvenliği alanında önemli çalışmalar yaparlar. Ayrıca bu enstitülerin bazılarında kalite kontrol laboratuarları da bulunur. İşçilerin kullandıkları tüm malzemelerin kaliteleri zaman zaman kontrol ettirilir. Türkiye'deki enstitü ve hastanelerde bu bölüm bulunmamaktadır.

Bu enstitü ve hastaneler dünyanın her yerinde bu alanda eğitim yerleridir. Hekimlerin, teknik elemanların,iş psikologlarının mesleki rehabilitasyon uzmanlarının eğitim yerleridir. Bu eğitim genel olarak ayrı bir uzmanlık dalı şeklinde olabileceği gibi, üniversite sonrası eğitim şeklinde de olabilir. Yalnız yararlı olmasının tek yolu eğitimin bu kuruluşlarda olmasıdır. Kişisel kanım bizde olduğu gibi ***Toplum Sağlığının*** bir dalı olarak yapılan eğitim, çalışan insanlarla yasalar yönünden iletişim olası olmadığından eksik kalmaya mahkûmdur. Bu alanda yapılan tüm araştırmaların bu hastane ve enstitülerce yapıldığı, üniversitelerimizce bir araştırma yapılmadığı gözlenmektedir. Burada üzülerek belirtelim ki iş kazaları ve meslek hastalıkları sigortasını zorunlu uygulama durumunda olan SSK ile tedavi edici hizmet yapan hastahane ve poliklinikler ve meslek hastalıkları hastaneleri arasındaki kopukluk hâlâ sürdürülmektedir. Bu ağır sorumluluğun ihmali, önümüzdeki yıllarda işçilerin ve SSK'nın ağır hak kayıplarına neden olacaktır.

Sonuç olarak şunu belirtmek isterimki, çağdaş tıbbın, yani "insanların fizik, ruhsal ve sosyal iyilik hallerinin en üstdüzeyde tutulması ve sürdürülmesi ve çalışan insanların çalıştıkları işyeri çevresel zararlarından korunması ve çalıştıkları işle çalışan arasındakiuyumunsağlanmasını kapsayan mesleksel sağlık hizmeti ile entegre çalışmasıancak bu enstitü ve Meslek Hastalıkları Hastanelerinin organize çalışmaları ile mümkün olacaktır. ***Konunun ILO sözleşmeleri içeriğinde ülkemizde ulusal bir işçi sağlığı politikasının saptanması*** ile ***ülkemizin genel sağlık politikası ile entegre yürütülmesive bu sonuca ulaşabilmek için mesleksel sağlık hizmeti veren kuruluşlarımızın ayrı bir örgüt içinde programlanmasızorunlu görünmektedir. Ülkemizde bu alanda ayrı ayrı kuruluşlarda birtakım üniteler bulunmaktadır. Bunların bir an evvel entegrasyonu veya birleştirilmesi zaman geçirilmeden yapılmalı ve konunun savsaklanmasına meydan verilmemelidir. Zaman kaybı, endüstrinin olduğu kadar, çalışan sınıfların tamir edilemeyecek kayıplarına neden olacaktır.***

İLERİ KAPİTALİST ÜLKELERDE ÇALIŞMA KOŞULLARI

Çalışma koşulları, saatleri, anlaşma tipi, sağlık ve güvenlik önlemleri ve işletmeler arasında çok büyük farklar gösterir; en iyi koşullar, en zengin ülkelerin en büyük işletmelerinde, en kötü koşullar ise yoksul ülkelerin küçük işletmelerinde görülür.

Üçüncü dünya ülkelerinde, çalışma koşullarındaki kötüleşme, işçi sendikacılığının genel zayıflığından ve temel koruyucu iş yasalarına devlet desteğinin az oluşundan kaynaklanmaktadır.

OECD ülkelerinde, son on yılda çalışma şartlarında meydana gelen en büyük değişiklik, kısmi (part-time) ve sözleşmeli çalışmanın artması ve sürekli çalışma ile iş güvencesinin azalmasıdır.

SÖZLEŞMELİ VE KISMİ (PART-TIME) ÇALIŞMA:

Dokuz önemli Avrupa ülkesinin ekonomisinde 1979 ile 1986 arasındaki 7 yılda kısmi (part-time) çalışanların sayısı %10.8'den %13.5'a çıkmıştır ve artma eğilimi halen sürmektedir. Kısmi çalışanların çoğu hizmet işkollarında çalışan kadınlardır ama aynı zamanda yapım sanayiinde de kısmi çalışmaya geçmeleri için zorlanan erkek işçilerin sayısı artmaktadır.

Pek çok işçinin kısmi çalışmayı daha uygun bulduğu açıktır ancak; birçok işçi de iş yokluğundan kısmi çalışmayı kàbullenmek zorunda kalmaktadır. Üstelik kısmi çalışanlar, yapım sanayiinde çalışan erkek işçiler için düzenlenmiş olan iş ve sosyal güvenlik yasalarına rağmen farklı muamele görürler.

Tablo 1 - Toplam işçiler içinde kısmi çalışanların oranı

Yıl	Belçika	Danimarka	Fransa	İrlanda	İtalya	Hollanda	İng.
1975	4.1	22.3	6.5	4.7	4.0	8.8	17.9
1979	5.5	24.6	6.9	4.1	3.7	10.8	17.9
1983	8.3	25.6	8.9	5.8	3.5	20.9	19.4
1985	9.3	25.3	10.5	5.8	4.5	22.4	21.7

İş güvencesine yapılan saldırı ise dünya çapında önemli bir diğer konudur. İnşaat işkolunda bile sürekli çalışma (iş güvencesi) koşulları olumsuz yönde etkilenmiştir. Bu etkilenme, yenilenip yenilenmeyeceği belli olmayan, 'anlaşmalı çalısma' sözleşmeleri ile anlam kazanmaktadır. Bu gelişme bütün meslekleri etkilemektedir; bunların içinde kimya mühendisliği ya da bilgisayar konusunda yüksek öğrenim sahibi kişiler de bulunmaktadır. Bu çalışma alanlarında gittikçe daha fazla sayıda şirket, özel iş bürolarında anlaşmalı işçi kiralama yoluna gitmektedir.

Tablo 2 - İleri kapitalist ülkelerden üçünde sözleşmeli çalışma durumu ve yıllar için de artışı.

Çeşitli gruplar içindeki sözleşmeli işçi oranları	İngiltere		Fransa		F.Almanya	
	1983	1985	1983	1985	1983	1985
Toplam maaşlılar içindeki sözl. %	5.0	5.5	2.3	3.2	4.2	6.8
Erkek " "	3.8	4.0	2.0	3.1	4.2	7.0
Kadın " "	7.0	7.4	2.7	3.3	4.1	6.4
Kısmi çalışanlar	11.5	13.5	2.1	4.1	7.6	8.9
Tam gün çalışanlar	2.5	2.4	2.3	2.8	3.6	6.4
25 yaş. küçük sözl.	10.2	9.8	7.0	10.9	9.5	16.7

1983-1985 arası değişim %	İngiltere	Fransa	F.Almanya
Toplam sözleşmeli işçi sayısında	11.2	36.2	64.0
Toplam maaşlı işçi sayısında	1.9	1.0	0.8

Kaynak: Wissenschaftszentrum, Berlin

Bu yeni anlaşmalı işçilik sözleşmeleri furyası karşısında iş yasaları, sosyal sigorta, ,emeklilik cetvelleri ve vergi kanunları çoğunlukla yetersiz kalmaktadır. Söz konusu gelişmeler ise, devletin sağladığı sosyal güvenlik kapsamı dışında çalışanların hastalık ve sakatlıkları konusunda işverenleri sorumluluktan kurtarmaktadır.

Çalışanların kendi evlerini, sermayelerini ve hatta kendi aletlerini kullanarak yaptıkları çalışma olarak tanımlanan 'evde çalışma'da artan bir başka çalışma türüdür. Geniş bir alanda, her bireyin kendi evindeki bilgisayar ile çalıştığı iş bir örnek olabilir. Ancak bu tür çalışma da uzun vadede sermaye tüketimi ve yıpranma (amortisman) masraflarından dolayı ilk anda göründüğü çekicilikten uzaktır.

SOSYAL GÜVENLİK

Bütün dünyada genel olarak sosyal harcamaları, özel olarak da sağlık harcamalarını kısmak için yapılan girişimler ortadadır.

Üçüncü dünya ülkelerinde, IMF tarafından desteklenen ve sosyal harcamaların ve ödeneklerin kesilmesini hedef alan politikalar, birçok ülkede ayaklanmalara ve grevlere rağmen başarı ile yürü-

tülmektedir. Mısır ve Venezuella gibi ülkelerde ise sosyal güvenliğin gelir dağılımı faktörleri fiziksel olarak kısılmamıştır. Singapur ve Güney Kore gibi yeni sanayileşmiş ülkelerde ise kısıntı olmadığı gibi, sosyal güvenlik epey yol almıştır.

İŞ İLİŞKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ:

Dünyadaki bütün küçük işletmelerde iş ilişkisi tipi, 19 yy'daki işveren baskısı şeklindedir. İş yasalarının zayıflığından ve hatta bazı ülkelerde işçi sendikalarının güçsüzlüğünden dolayı, işe alma, işten atma, ücret belirleme ve hatta iş koşulları konusunda küçük işverenin gücü mutlak hale gelmektedir. Resmi olmayan sektör ya da çok sayıda küçük işletmelerden meydana gelen gölge ekonomi genişlerken, bunların kapsadığı işçi sayısı da artmaktadır. Yalnız İsveç, Avusturya gibi sendikacılığın çok iyi olduğu ülkelerde, sendikalar, küçük işletmelerde çalışanları korumada başarılı olmuşlardır.

Dünya çapında görülebilen bir başka kapitalist işletme taktiği ise: işçilerin sadece ihtiyaç duyulduğunda çalıştırılması, bir saat bile fazla tutulmamasıdır. Bu yolla işverenler sosyal sigorta ve ücret maliyetlerine tatil zamanları için para ödemezler. Tatil çalışanın hesabınadır.

Fazla işçi çalıştırmak yerine, ileri kapitalist ülkelerdeki işverenlerin bulduğu ve işçilik harcamalarını azaltacak çözümler şunlardır.

Fazla Çalıştırma: İşveren fazla işçi çalıştırmak yerine işyerindeki uygun bir işçiye sınırlı bir ücret ödeyerek bir süre daha çalıştırmayı oldukça ekonomik bulmaktadır.

Sözleşmeli işçi çalıştırma: Sözleşmeli çalışma daha önce kadrolu, aylıklı olan ve tam süre çalışmayı gerektiren işlerin, geçici işler durumuna gelmesidir. Sözleşme süresi bittiğinde işçiler işten çıkarılırlar.

Taşaronlar: İşverenler, özel işleri ve görevleri dışarıya vererek, iş güvenliği vb. sorunlardan kurtulurlar. Nedeni şudur: Taşaronlar projenin (işin) belirli bir bölümünü üstlenirler ya da belirli bir süreye bağlı olarak işçilik satışı yaparlar.

ICEF Raporundan çeviren
Cabir Alacatlı

İŞ GÜVENLİĞİ

Hüseyin Avni YARDIMCI
İŞ GÜVENLİĞİ UZMANI

İş güvenliğinde uygulanan önlemlerin hedefi İŞ KAZALARI'nı ortadan kaldırmak ya da en aza indirmektir.

Bu nedenle yapılacak çalışmaları belirlemeden önce iş kazalarını doğuran sebepler nedir bilmeliyiz.

Bu sayıdaki konumuz iş kazalarının nedenleri üstüne olacaktır.

KAZA NEDENLERİ ÜSTÜNE

Bilindiği üzere KAZA NEDENLERİ klasik yaklaşım biçiminde iki temel grup içinde toplanmaktadır. Bunlardan birincisi GÜVENSİZ KOŞUL dediğimiz ve daha çok bir kaza olasılığını arttıran fiziksel ve çevre faktörleridir. Bir başka deyişle bireyin dışında oluşan ve yine onun iradesinin dışında kalan koşullardır. GÜVENSİZ HAREKETLER ise bireyin bir kaza olasılığını davet eden bilinçli ya da bilinçsiz davranışlarından ibarettir.

Bugün artık fiziksel çevre güvensiz koşulların ortaya çıkmasında tek faktör olarak düşünülmemekte, buna karşılık bireyin fiziksel ve psikolojik özelliklerinin de etkili olduğu kabul edilmektedir. Güvensiz koşulları oluşturan belli başlı faktörler şu şekilde düşünülmektedir:

FİZİKSEL ÇEVRE FAKTÖRLERİ

Isının, aydınlatmanın, uzun çalışma sürelerinin kazalar üzerinde etkili faktörler olduğu esasen bilinmektedir. Yapılan bazı araştırmalar, yaşama koşullarının yetersiz olduğu yoksul bölgelerde kurulmuş olan işletmelerde kaza oranlarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Kötü beslenmenin de olumsuz etkileri kanıtlanmıştır. Pis ve özelilkle terletici işlerde çalışanların kazaya uğrama olasılıkları da fazla kabul edilmektedir.

ÇALIŞANLARIN ÖZELLİKLERİ VE NİTELİKLERİ

Bu alanda YAŞ önemli bir faktördür. Genç ve tecrübesiz işçilerin daha çok kaza yaptıkları gözlenmiştir. Tecrübeli, kıdemli ve de evli işçiler daha az kaza yapmaktadırlar. Reflekslerini yitirmekte olan yaşlılar ise kazaya yatkın hale gelmektedirler. Bunların yanı sıra görme, işitme, koku alma gibi duyuları zayıflamış kişilerde daha çok kaza yapmaktadırlar.

ÇALIŞANLARIN PSİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ

Kazaların oluşumunda psikolojik faktörlerin fiziksel çevre koşulları ve fiziksel kişi özelliklerinden daha etkili olduğu savunulmaktadır. İşe ve iş yerine intibaksızlığın kazalar üzerinde önemli bir etken olduğu saptanmıştır.

Hepsi bir veya bir kaç kazaya uğramış 100 işçi arasında yapılan bir araştırma, bunların yarısından çoğunun geleceklerinden endişeli, tedirgin ve duygusal özellikleri ağır basan kişiler olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yine az kaza yapan bir grupla, çok kaza yapan bir grup arasında yapılan karşılaştırmalar birincilerin oldukça iyimser ve dışa dönük kişilerden oluşmuş bir grup olduğunu, diğerlerinin ise içine kapanık kişiler olduğunu göstermiştir.

PSİKOLOJİK ÇEVRE FAKTÖRLERİ

Denemeler yine göstermiştir ki, bir işletme içindeki psikolojik ortama, daha başka bir deyişle çalışanların moral durumu ile güvenlik konularına duyulan ilgi ve yapılan katkı arasında yakın bir ilişki vardır.

Örneğin; iç transfer ve terfi olanakları kısıtlı olan işletmelerde **Kaza Sıklık Oranları** daha yüksektir. Yine işletme tarafından önemsenmedikleri kanısında olanlar daha çok kaza yapmaktadırlar.

Üst düzey yönetiminin konuya bakış açısı da bu alanda önemli bir etken olmaktadır. Bir araştırmacının beş yıl süreyle 62 kuruluşun kaza istatistiklerini inceleyerek ulaştığı bir sonuca göre yönetiminin iş güvenliği konusunu ciddiye aldığı ve yönetim elemanlarının bu alanda sorumluluklarını kabul ettiği işletmelerde gerek sıklık, gerek ağırlık açısından çok olumlu sonuçlar alınmaktadır

Kazasız günler dileği ile...

Kadın eylemi yüksek bir birikime sahip olduğunu kanıtlıyor

BİR KADIN KURULTAYI DAHA YAPILDI

19-20 Mayıs 1989'da İstanbul olağanüstü canlı tartışmalarla, yer yer sert eleştirilerle dolu ve ilk kez bu kadar yüksek katılımlı bir Kadın Kurultayına tanık oldu.

Kadın Kurultayı'na Türkiye'nin dört bir yanından, F.Almanya'dan, Kıbrıs'tan yaklaşık 2500 kadın delege katıldı. 70 tebliğ sunuldu, 150 delege söz alarak tartışmalara katıldı.

Kadın delegeler arasında resmen temsil edilmemekle birlikte önemli siyasal, sosyalgörüş ayrılıkları olduğu daha ilk gün açığa çıktı. Kendilerini feministler, sosyalist feministler, sosyal demokratlar, sosyalistler olarak tanıtan delegeler arasında eylem ve örgütlenme anlayışları açısından olduğu kadar varılacak hedefler açısından da derin ayrılıklar olduğu görülüyordu.

Bu olgu yakın bir gelecekte ayrı örgüt ve eylem modellerinin ortaya çıkacağını, kadın örgütleri arasındaki birliğin bundan sonra gündeme gelebileceğini gösteriyordu.

Kurultayın ilk gününde feminst kadınlar, sosyalistlerin 1980 eylülü öncesinde olduğu gibi 1980 sonrasında da kadınlara baskı yaptıklarını, kötü davrandıklarını anlattılar.

Başka bir feminist delege de, Nazım Hikmet'in kadın sorunuyla ilgilenmediğini, eserlerinde kadınlara yer vermediğini, bazan erkeklerin yardımcısı olarak ikincil bir rol verdiğini bildirdi.

Sosyalist kadın delegeler, feministlere ağır eleştiriler yönelterek suçlamalara katılmadıklarını açıkladılar. Birinci gün ağırlıklı olarak bildiriler ve tartışmalar temelinde feminist-sosyalist ayrılığının ve anlaşmazlığının çeşitli boyutlarıyla sergilenmesine tanık olundu. Feminist delegeler, kadın özgürlüğünün sosyal, siyasal boyutlarını ve bunun düzenle çatıştığı alanları geri plana almak veya görüşmemekte kararlıydılar.

Kurultayın ikinci gününde, Kıbrıs'tan gelen bir erkek delegeye söz verilip verilmemesi konusunda feministler ve sol feministlerle divan arasında şiddetli tartışmalar çıktı. Sonunda divan söz verdi, ancak feministler protesto ederek engellemeye çalıştılar. Erkek delege kadınların ve erkeklerin savaşım amaçlarının bir olduğunu ve ancak birlikte savaşım vererek haklarına ve özgürlüklerine kavuşabileceklerini anlatan kısa bir konuşma yaptı. Feministler "Kadın Marşı" söyleyerek protestolarını açıklarken, sosyalist kadınlar da "kadın-erkek elele, özgür geleceğe" sloganlarıyla yanıt veriyorlardı.

Tartışma büyüdü, Divan Başkanı Jülide Gülizar, feministlerin yanıt vermesine izin vermedi, feministler tarafından divana iletilen kimi belgelerin divan tarafından yırtıldığı izlendi. Bu gerilimli ortamda feministler, sol feministler ve bazı kadın delegeler oturumu terk ettiler.

KADIN KURULTAYININ İSTEMLERİ

1. Ceza Kanunu'nda cins ayrımcılığını körükleyen 438, 440, 441, 429, 434, 468, 453, 472, 456 ve 462. maddelerinin yeniden düzenlenmesi.

2.Gayri meşru-meşru çocuk ayrımının ortadan kaldırılması.

3. Medeni Kanun'da aile reisliğini erkeğe veren maddenin kaldırılması.

4. Ceza hukukunda ırza geçme suçu fahişeye karşı işlenirse hafifletici sebep sayılmaktadır. Bu anayasaya aykırıdır. Bu madde kaldırılmalıdır.

5. Kim tarafından olursa olsun kadına dayak atılmasının yasaklanması, dayak atmanın suç sayılması, dayak atanın cezalandırılması.

6. Kırsal kesim kadınlarının Bağ-Kur kapsamına alınması.

7. İş hayatında kadın lehine demokratik talepler (sigorta ve sendikalaşma için) çalışma.

8. Kadınlara çalışma yaşamında uygulanan eşitsiz ücrete son verilmesi.

9. Kürt kadınlarına dillerini özgürce kullanma hakkı verilmesi, çocuklarına istedikleri ismi koyma hakkı verilmesi.

10. Kürt kadınlarına ayrı örgütlenme hakkı.

11. Kürt kadınlarının üzerindeki devlet, güvenlik ve kolluk kuvvetlerince uygulanan baskıya son verilmesi.

12. Kadının yükselmesi önündeki bütün engellerin teşhiri.

KADIN KURULTAYI KAPANIŞ BİLDİRGESİ

Kadınların kadın olmaktan doğan sorunlarını tartışmak, tanışmak ve seslerini yükseltmek için düzenledikleri 1. Kadın Kurultayı çeşitli kentlerden ve yurtdışından toplam 2500 kadının katılımıyla gerçekleşti. İstatistiki bilgiler, tespitler, tanıklıklar, talep ve çözüm önerileri içeren 70 tebliğ verildi. 150 konuşmacı söz alarak tartışmaya katıldı. İki günlük bu çalışmanın sonucunda aşağıdaki talepler üretil-

di:

• Kurultayın çeşitli görüşteki kadın gruplarını bir araya getirmiş olmasının doğal sonucu olarak kurultay değerlendirmesi konusunda iki ayrı görüş ortaya çıktı. **Bu görüşlerden biri,** kadın kurtuluş mücadelesinde tarihsel, toplumsal, ulusal ve sınıfsal farklılıkları gözardı etmeden özgül kadın talepleri çerçevesinde özgül ve bağımsız kadın mücadelesinin gerekliliğini vurguluyor.

• Feminist, sosyalist feminist ve bazı sosyalist kadınların çekildiği bu kurultaydaki tartışmaların kadın sorunlarını yeterince ifade edememesinin ve başka alanlara kaymasının kurultayı amacından uzaklaştırdığı belirtiliyor.Bundan sonra toplanacak herhangi bir kadın platformunun ancak kadın sorunlarının somut ve özgül biçimler altında tartışmasının ve kadınlar yararına sonuçlar üretebilmesinin anlamı olacağını belirtirken, gelecekte yapılacak ortak etkinliklerin de bu ilkelerin gözetilmesi gerektiği üzerinde birleşiyor.

• **İkinci görüş** ise, uzun bir aradan sonra kadın hareketi ve kadının özgürleşmesi konularında farklı görüşlere sahip kadın gruplarını bir araya getiren kurultayın bu farklılığı ve çeşitliliği yansıtması bakımından başarılı olduğunu ve kadının özgürleşmesi mücadelesinin sınıfsal, tarihsel ve ulusal temellerinden soyutlanmadan ele alınmasının gerekliliğini vurgulayarak kadın hareketi temelindeki ilkeli güç ve eylem birliğine her zaman hazır olduğunu ifade etmiştir.

KADIN KURULTAYI'NIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kurultay, kadın sorunlarının, kadın cinsinin kadın olmaktan doğan ek sorunlarının muazzam önemini ve içerdiği güç birikimini genel çizgileriyle Türkiye'nin gündemine getirmiştir.

Türkiye'deki sosyal sınıf farklılıklarının böyle bir kurultaya ve tümüyle kadın eylemine yansıması, damgasını vurması kaçınılmazdı.

Kadın eyleminin devindirici itici ve örgütleyici gücü kuşkusuz öncelikle işçi sınıfının düşünsel, siyasal ve örgütsel etkinliklerine bağlılığı oranında yükselecektir. İşçi-emekçi sınıfların kadınları, bu sınıfların genel demokratik ve devrimci eylemine katıldıkları ölçüde, **bağlı bir sorun olarak** kadın eylemini hedeflerine yaklaştırmış olacaklardı.

Kadın Kurultayı, düzeni sorgulamaktan ve devrimci bir eylemle değiştirmekten kaçınan, kadınların acılarını dindirmekle görevini sınırlayan, **erkek cinsiyetine düşmanlık** çizgisine kadar kayan feminist düşünceyi tanıdı. Ancak kadın olmanın, hemen hemen tüm kadınlara her sınıfın kadınına taşımış olduğu sorunların özgül karakterini görememek, bu yüzden de kadınların demokrasi ve devrim mücadelelerine olabileceği sayıdan daha düşük katılımına neden olan sol görüşleri de tanıdı. Kadın cinsinin analık, ev kadınlığı, kırsalbölgelerde üretim içindeki rolü ve aşırı çalışması buna karşılık sağlık ve sosyal güvenlik sistemleri içinde yer almaması, kültürel ve sosyal düzeylerde geri bırakılmışlığı biliniyor. Bunlara benzer nice özgül sorunlarla yüklü kadınların kurtuluşunun sosyalizmle gerçekleşeceğini söylemek doğrudur.

Ancak bunun mekanik bir biçimde değil, daha bugünden, olabileceği kadar çeşitlilik içinde kadın eyleminin örgütlenmesiyle ve demokrasi mücadelesine katılmalarıyla gerçekleşeceği bu kurultayın verdiği önemli derslerden biridir.

İşçi Sağlığı Derneği Kurultaya bir bildiriyle katılmış bulunuyor. İşçi kadınların durumunu konu alan bildiri, "kadınların kurtuluşunu ileri demokratik halk devrimi"nin çözeceği bir sorun olarak koymuş ve uzun uzun alkışlanmıştır. Bildirinin bir bölümünü **İşçi Yaşamı**'nın bu sayısında sunuyoruz.

İ.S.D. Basın-Yayın Bürosu

İŞÇİ SAĞLIĞI DERNEĞİ ADINA
Kadın Kurultayında, sunulan BİLDİRİ...

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFININ BİR BÖLÜMÜ OLARAK KADIN İŞÇİLERİN KAPSAMI ve GENEL SAĞLIK SORUNLARI

İşçi Sağlığı Derneği olarak bildirimizi kadın işçilerin kapsamına ve genel olarak sağlık ve sosyal güvenlik sorunlarına ayırıyoruz.

Bu bildiri, kadınların, kadın olmaktan doğan sorunlarının temelindeki haksızlıkların ve adaletsizliklerin baskı ve sömürünün çözülmesi ortadan kaldırılması için verilen mücadelede çözümleyici bir gücün varlığını, önemini ve rolünü yansıtmaya çalışacaktır. Bu çözümleyici güç, Türkiye işçi sınıfının örgütlü mücadelesidir. Onun ayrılmaz bir parçası olarak kadın işçilerdir.. Örgütlü kadın işçilerin, bağlaşığı kadın örgütleriyle ve demokrasi güçleriyle birlikte yürüteceği demokratik mücadelelerdir.

Bugün, gerçekten de sosyal sorunların en önemlilerinden biri olarak sürekli ve örgütlü bir mücadeleyi ve bu mücadele içinde yeniden örgütlenmeyi başa almadan kadın sorununun çözümünden söz edilemiyor. Çeşitli demokratik kitle örgütleri içinde örgütlenmiş kadınların mücadele yöntemlerine bir açılım getirmek ve bir model oluşturmak açı-

sından sigortalı, sendikalı kadın işçilerin konumu hakkında bilgi vermek istiyoruz. Kurultay delegelerinin kabul edecekleri bir gerçekten söz etmek istiyoruz. Türkiye'nin en örgütlü ve en disiplinli sınıfı olarak işçi sınıfımız, yakın zamanda verdiği sendikal/demokratik mücadeleyle, 1 Mayıs mücadelesiyle toplumsal mücadelelerin en önünde yürüdüğünü kanıtlamıştır. Bundan çıkarılacak olumlu sonuçların bu kurultaya, sonuç bildirgesine ve kadın eyleminin bugününe ve yarınına damgasını vuracağına inanıyoruz.

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI İÇİNDE KADIN İŞÇİLERİN SAYISI VE BİLEŞİMİ NEDİR?

Türkiye nüfusunun yaklaşık yarısını kadınlar oluşturmaktadır.15 yaşından yukarıda olan ve ekonomik olarak etkin olabileceği varsayılan kadın ve erkek sayısı otuzbeş milyon dolayındadır.

İşçi-memur-öğretmen-sözleşmeli personel v.b. olarak çalışan kadınların sayısı, 1.300.000 dolayındadır. Çalışan kadınların büyük çoğunluğu kentlerde oturmaktadır.

Türkiye işçi sınıfının objektif sayısal varlığı, İşçi Sağlığı Derneği'nin yaptığı hesaplara göre 20 milyonu aşmaktadır ve bu sayının yarısını kadın işçiler oluşturmaktadır.

Böylece, tüm kadın işçiler içinde memur, sözleşmeli ve sigortalı işçi durumundaki kadınlar %13, hiçbir sağlık ve sosyal güvenlik sistemine bağlı olmayan ve işçi sayılmayan kadınlar %87 oranında yer almaktadırlar.

İşçi sınıfı içinde yer alan, ancak işçilik haklarından yararlanamayan kadın işçilerin bileşimi:

1. Memur,öğretmen, sözleşmeli personel, geçici işlerde çalışan kadınlar ve doğal olarak kadın işçiler.
2. İşsiz kadın işçiler, bunlar genellikle ailelerinin yanında kalan "işsizler ordusu" kapsamında yeralan işçilerdir.
3. Çoğunlukla kendi evlerinde bir kapitalist hesabına çalışan halı, dokuma, örgü, el sanatları, montaj, triko işleri v.b. yapan, bu amaçla basit el aletlerini el makinelerini kendisi satın alarak kullanan işçiler.
4. Kadının kadınlığının ve cinselliğinin metalaşmasına, sömürülmesine dayalı işlerde, çalışan kadın işçiler. (konsumatris, hayat kadını vb.)
5. Geçici, mevsimlik işlerde, çalışan kırsal bölgeler kadın işçileri, çapa, kazma, sulama, tütün kırma, meyve toplama, işçileri, üzüm, incir, çeltik, pamuk, tereyağı, peynir, yoğurt üretiminde çalışan kadın işçiler.
6. Evlerde çalışan kadın işçiler bacı, hizmetçi, ev işçisi, sütanne, v.b.
7. Ev kadınları, analık, kadınlık ve bitip tükenmez ev işleri içinde üstlendikleri yükümlülükler nedeniyle, işçi sınıfının kapsamı içinde yer alırlar.
8. Mahkûm kadınlar cezaevlerinde çeşitli işlerde ve üretimde çalışan bu kadınlar işçi sınıfının parçasıdır.
9. Bilim kadınları, sanatçı kadınlar toplumsal iş bölümü içindeki ayrıcalıklı konumlarına bakılmaksızın - işçi sınıfının kapsamı içinde yer alırlar.

SİGORTALI SENDİKALI KADIN İŞÇİLER

Bugün S.S.K kapsamındaki kadın işçilerin durumuna bir göz atalım. S.S.K kapsamındaki kadın işçilerin sayısı 300-320 bin dolayındadır. Tüm sigortalıların sayısının 3.400.000.- olduğunu gözönünde bulundurursak sigortalılar içindeki kadın işçi oranı ancak %10'u bulmaktadır. Çalışan kadınların gerçek sayısının on milyonu geçtiğini varsayarak tüm çalışan kadınlar içindeki sigortalı kadın işçilerin %3-4 oranında olduğu anlaşılacaktır.

Burada açıklanan sayısal-azlığa karşın sigortalı kadın işçilerin sayılarıyla ölçülemeyecek önemde bir konumları vardır. Konumlarındaki başlıca üstünlükleri şöylece sıralayabiliriz:

1. Kadın eylemine aktif ve yığınsal olarak katılabilirler, siyasallaşma düzeyleri yükselmiştir. Ekonomik özgürlüklerini kazanmışlardır.
2. Sağlık ve sosyal güvenlik hakları vardır. Analık, hamilelik bakımı, doğum, hastalık, yaşlılık, meslek hastalığı, emeklilik, sakatlık v.b.gibi alanlarda, güvenceleri vardır.
3. İşçi sınıfının bir parçası olarak sınıfsal, ekonomik / sosyal taleplerinde, kazanılmış ve kullanılmış haklar için ve yeni haklar için yürütecekleri mücadelelerde kadın-erkek tüm işçilerin desteğini alabilirler. Birlikte eyleme geçebilirler. Diğer toplumsal katmanlarda etkinliğini şiddetle sürdüren cinsel ayrım, işçi sınıfı içinde en alt dereceye inmiştir.
4. Sayısal konumları her gün yeni katılımlarla büyüdüğü için, tüm kadın örgütlerinin üye sayısından daha büyüktürler ve her zaman öyle kalacaklardır.
5. Kadın işçiler, işçi sınıfının sosyal ve siyasal mücadelesini tanıyıp özümsemeye yatkındırlar. Sınıf mücadelelerinin deneylerini kavramaya ve yenilemeye yeteneklidirler. Sendikalardan ve onun sağlayacağı olanaklardan dolaysız olarak yararlanma ayrıcalığına sahiptirler. Bu görece olumlu koşulların varlığından söz ederken, işçi ve emekçi sınıfların içinde yaşadıkları olumsuz çalışma koşullarını bir an bile belleğimizden çıkarmamalıyız.

SONUÇ: İŞÇİ SINIFININ VE KADIN EYLEMİNİN SOSYAL VE SİYASAL HEDEFLERİ ÜSTÜSTE ÇAKIŞMAKTADIR

Bu kısa bildirinin sınırlı kapsamı içinde kadın işçilerin ve nesnel olarak işçi olup da işçi sayılmayan kadınların sağlık, sosyal güvenlik durumuna kısaca değindik. Sonuçlar yalındır, nefret ve acı uyandırıcıdır. İşçi sınıfının objektif kapsamı içinde yer alması gereken, yoksul 8.700.000 kadın, hiçbir sağlık ve sosyal güvenlik sistemine bağlı değildir. Ağır ezgi, baskı ve sömürü bu durum nedeniyle daha da ağırlaşmıştır. İşçi olmanın ama işçilik haklarından yararlanamamanın ezgisi, kadın olmanın ezgisiyle katmerleşmiştir.

KADIN İŞÇİLERİN YASALAR ve UYGULAMALARDAN KAYNAKLANAN HAK KAYIPLARI

1. Yasaların açık hükümlerine karşın uygulamada kadın işçiler arasında sigortalılık oranı düşüktür. Yasa hükmü şöyledir. "İşçiler, işyerlerine alınmaları ile birlikte kendiliğinden sigortalı olurlar."

2. Aynı konut içinde yapılan işlerde çalışanlar (genel olarak kadınlar, kızlar, çocuklar) sigortalı sayılmamaktadır.

3. Ev hizmetlerinde çalışan ev kadınları ve ev dışından gelen ev işçisi kadınlar için, sigorta yapılmamaktadır.

4. Kırsal alanlarda ve kentlerde evlerdeki fason atölyelerinde el halıcılığı, dokumacılık, peynir, tereyağ imalathanelerinde çalışan kadınlar isterlerse "işveren primini de kendileri ödeyerek, bürokratik işlemleri de kendileri yerine getirmek koşuluyla sigortalı olabilirler."

Bu sigortalılık hastalık, analık, hamilelik, meslek hastalığı alanlarını kapsamaz.

5. Sömürücü toplum biçimlerinin güncel mirası, kapitalizmin başlıca hizmet ve sömürü alanlarından biri olarak eğlence sanayinin ve gece yaşamının hizmet işçileri olan kadınlar sağlık koşullarından ve sosyal güvenlikten yoksundurlar.

6. Kadın mahkûmlar çalıştırıldıkları halde sigortalanmazlar. Devlet, onlara işçi olmayı ancak sosyal güvenlikten yoksun kalmayı dayatmıştır.

7. İşsizlik sigortalarından yoksunluk, erkek işçiler kadar, kadın işçilerin de sorunu olmaya devam etmektedir.

8. Sigortalı kocasından dul aylığı alan bir kadının evlenince aylığının kesilmesi adaletsiz bir uygulama olarak sürmektedir.

9. Analık sigortası ve meslek hastalığı sigortaları S.S.K'nın kâr ettiği sigorta alanlarıdır. İşçi kadınlara yönelik bu kapitalist işletmecilik anlayışı kurum hizmetlerinin niteliği açısından bir yüz karasıdır.

10. Günümüzdeki uygulamalar eşitlik tanımamaktadır. Kadın işçiler en zor iş bulma, en kolay işten atılma, nadiren işinde yükselme olanaklarına sahip olmaktadırlar.

11. 1990 yılından sonra işe girecek kadın işçilerin ancak 55 yaşında emekli olabilmelerine yol açan yasa, emekli olma süresini 40-45 yıla çıkaran bir adaletsizlik içermektedir.

12. Kadın işçilere evlenme durumunda, kurumda biriken alacaklarının ödenmesi, sosyalgüvenlikleri açısından olumsuz bir uygulamadır.

Kapitalizm koşullarında kadınların, sosyal ve sınıfsal kurtuluşunu sağlamak tatlı bir düş, bir hayal olmaktan ileri gidemez.

Kapitalizm koşullarında emekçi kadınların, kadın işçilerin ileri süreceği tüm demokratik hak talepleri tüm kadın hakları mücadeleleri egemen burjuvazinin kalelerine çarpar ve onları zorlar. Kadınlar eski gericiliğin ve bağnazlığın töre, aile, din, ahlak ve geleneklerle beslenmiş kalıntılarını ve kapitalizmin bunları yeniden canlandıran sömürü ve baskı mekanizmalarını parçalamak için bunlardan en fazla zarar görenlerle birlikte eyleme geçmek zorundadırlar. Bu Türkiye işçi sınıfıdır, emekçi halktır. Öncelikle onların kadınlarıdır.

Kadınların kurtuluşu ileri demokratik halk iktidarının kurulmasındadır. Kadınların gerçek kurtuluşu sosyalizmdedir!

Bu inançla hepinizi saygıyla selamlarız!

İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ KURULLARI HAKKINDA TÜZÜK

(baştarafı 12. sayfada)

lerine bildirilir.

Kurul üyeleri gündemde değişiklik isteyebilirler. Bu istek, kurulca uygun görüldüğünde, gündem buna göre değiştirilir.

b) Ağır iş kazası bir tedbiri gerektiren önemli hallerde kurul üyelerinden herhangi biri kurulu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Bu konudaki tekliflerin kurul başkanına veya sekreterine yapılması gerekir. Toplantı zamanı, konunun ivedilik ve önemine göre tespit olunur.

c) Kurulun olağan toplantılarının süresi, toplam olarak, ayda yirmidört saati geçemez. Kurulun toplantılarında geçecek süreler, günlük çalışma süresinden sayılır. Bu toplantıların günlük çalışma saatleri içinde yapılması asıldır.

d) Kurul, üye sayısının çoğunluğu ile toplanır ve kararlar toplantıya katılanların oy çokluğu ile verilir. Oyların eşitliği halinde, başkanın oyu kararı sağlar.

Çoğunluğun sağlanamadığı veya başka bir nedenle toplantının yapılmadığı hallerde, durumu belirten bir tutanak düzenlenir.

e) Her toplantıda, görüşülen konularla ilgili olarak bir tutanak düzenlenir. Toplantıya katılan başkan ve üyeler tarafından imzalanır. İmzalı tutanak ve kararlar sırasıyla özel dosyalarda saklanır.

f) Toplantıda alınan kararlar gereği yapılmak üzere ilgililere duyurulur. Ayrıca işçilere duyurulmasında fayda umulan konular, işyerinde ilan edilir.

g) Her toplantıda, önceki toplantıya ilişkin kararlar ve bunlarla ilgili uygulamalar hakkında, başkan veya kurulun sekreteri tarafından kurula gerekli bilgi verilir ve gündeme geçilir.

İşverene Bağlı Birden Çok Kurullar Arasında İşbirliğinin Sağlanması:

Madde 6 — 2'nci maddesinin ikinci fıkrası kapsamına giren işveren kendisine ait birden çok işyerlerinin her birinde kurulacak işçi sağlığı ve iş güvenliği kurullarının çalışma usullerini düzenlemek, iş ve görüş birliğini sağlamak amacıyla bu işyerlerine ait işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili raporları en az altı ayda bir ilgili teknik eleman ve uzmanlarını toplayarak inceler. Bu raporları gozönünde tutarak alınması gereken tedbirleri tespit eder ve uygulanmasını sağlar.

İşveren Veya İşveren Vekilinin Yükümlülüğü:

Madde 7 — İşveren veya işveren vekili, toplantı için gerekli yeri, araç, gereç vb. ihtiyaçları sağlamakla yükümlüdür.

Kurulların Yükümlülüğü

Madde 8 — İşçi sağlığı ve iş güvenliği kurulları, yapacakları teklif ve tavsiyelerde, işyerinin durumunu ve işverenin olanaklarını gözönünde bulundururlar.

Kurul üyeleri, görevleri nedeniyle öğrendikleri mesleki, teknik ve çalışma metodlarına ilişkin sırları gizli tutmak zorundadırlar.

Kurullar, işçi sağlığı ve iş güvenliğini denetime yetkili memurların kendi işyerlerinde yapacakları çalışmaları kolaylaştırırlar ve onlara yardımcı olurlar.

İşçilerin Yükümlülüğü:

Madde 9 — İşçiler, işçi sağlığı ve iş güvenliği kurullarınca kendilerini ilgilendiren konularda alınan kararlara, uygulanan tedbirlere, konulan yasaklara uymak zorundadırlar. Uygulamada karşılaştıkları güçlüklerden kurula bilgi verirler.

Yürürlük:

Madde 10 — 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 76'ncı maddesine dayanılarak hazırlanan ve Danıştay'ca incelenmiş bulunan bu Tüzük hükümlerini Resmi Gazete ile yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 11 - Bu tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ENFLASYON HAYAT PAHALILIĞI VE ÜCRETLER

(baştarafı 15. sayfada)

nı %3618 olmuştur.

Burjuva iktidarlarının "Büyüyen Türkiye" savlarına karşılık işçilerin ve memurların toplam ulusal gelirden aldıkları toplam pay 1978 yılında %35.19 iken 1988 yılında ortalama %14'e düşmüştür. Gerçekte büyüyenler holdingler, yerli ve yabancı sermaye kuruluşları, bankalardır.

Bu koşullarda asgari ücretin satın alma gücü erimiş, işçi-memur ve tüm kamu görevlileri görece ve mutlak anlamda yoksullaşmışlardır. Yoksulluk işçilerin sağlığını, bedensel varlığını tehdit eden düzeylere çıkmıştır.

TÜRK-İŞ'E, SENDİKALARA, İŞÇİLERE VE DEMOKRATİK KAMUOYUNA

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın bir danışma organı konumundaki Asgari Ücret Tespit Komisyonu bugünlerde toplantıya çağırılacaktır.

Bu toplantıda işçi sınıfımız sendikalar, Türk-İş yetkilileri tarafından temsil edileceklerdir. Bu yıl-geçen yıl olduğu gibi-Türk-İş Konfederasyonu yetkililerinin Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun toplantılarını boykot etmesi yanlış olacaktır.

Türk-İş ve bağlı sendikaların işçi sınıfının iki aydır devam eden militan eylemliliğine, kararlılığına ve mücadeleciliğine karşın bağıtladığı sözleşmeler, işçi sınıfımız ve birçok sendika içersinde tepkilere yol açmış ve derin bir hoşnutsuzluk doğurmuştur. Bu tepkinin yaygınlaşacağına inanılmaktadır.

Şimdi, işçi temsilcilerine, sendikalara ve Türk-İş konfederasyonuna düşen görev, işçi sınıfının ekonomik taleplerini Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun görüşme masasına getirmek ve "Türkiye'nin en büyük toplu sözleşmesini" başarıyla bitirmek olmalıdır.

Şimdi iktidarların,Asgari Ücret Tespit Komisyonu'ndaki bürokratların ve sözde bilim adamlarının yıllardır emekçi toplumu yoksullaştıran asgari ücret politikalarına son verme zamanı gelmiştir. Şimdi zaman, rakibi sahaya çıkartmayanlara bir ders verme ve işçi tarafının önceden yenik düşürüldüğü bu tek kale maçına bir son verme, yitirilen hakları geri alma zamanıdır.

Türk-İş yönetimini toplu sözleşmelerde elde edemediği ekonomik hakları, yaşamın içinde, bütün bir sınıfın ve demokratik güçlerin tam desteğiyle elde etmeye çağırıyoruz.

Siyasal iktidarın boşandırdığı yeni enflasyon dalgaları, verilen ekonomik hak kırıntılarını geri almak üzere yine yükseliyor. Daha da yükselecek.

Asgari ücret bugün 600.000 TL. "NET" olmalı, altı ay sonra bir kez daha arttırılmalıdır.

Saygılarımızla duyururuz. 31.5.1989

İşçi Sağlığının Babası

BERNARDİNO RAMAZZİNİ

İşçi sağlığının babası "Adı ile anılan Bernardino Ramazzini, 1633 yılında İtalya'nın Capri kentinde doğdu. Bugün dünyada ve Türkiye'de emekçi sınıfları en çok ilgilendiren "işçi sağlığı" konusuyla daha 1670'li yıllarda ilgilendi. Felsonra Modena Üniversitesinde epidemisefe ve tıp öğreniminden sonra uzunca bir süre pratisyen hekimlik yaptı. Daha yoloji Profösörü olarak çalıştı.

İşçi sağlığı ile derinliğine ilgilendi. Klasik doktor-hasta diyaloğuna yeni bir soru kattı: "Ne iş yaparsınız?" Bugün dahi yeterince dikkate alınmayan bu konunun sağlık, özellikle de elverişsiz koşullarda çalışan insanların sağlığı üzerindeki önemini kavradı. Bir işyeri hekiminin çalışma yerlerindeki fiziki, kimyasal, biyolojik ve sosyo-psikolojik çevreyi iyi bilmesi gerektiğini ortaya koydu.

Ramazzini, meslek hastalıkları ile ilgili olarak "DE MORBISA ARTIFICUM DIATRIBA" adlı kitabı yayınlandı. Kitabında hemen her meslek grubuyla ilgilendi. Yeraltı işçilerinin sağlık ve güvenlik sorunlarından başka kurşun ve civa zehirlenmelerini de belirtileri ve sonuçlarıyla birlikte inceledi. Ramazzini işçi sağlığının korunmasının tedaviden daha önemli olduğunu kavramıştı. Isı ve havalandırma koşullarının verimi yükselteceğini, işçi-iş uyumunun sağlık üzerinde önemli etkisi olacağını söylemişti. Böylece ERGONOMİ ilkelerini daha XVII. yüzyılda sezmiş oluyordu. Ramazzini ile İtalya'da doğan işçi sağlığı, İngiltere'de gelişti. Endüstri Devriminden sonra, önce Avrupada olmak üzere tüm dünyaya yayıldı.

İŞÇİ YAŞAMI

İŞÇİ SAĞLIĞI MESLEK HASTALIKLARI DERNEĞİ
MERKEZ YAYIN ORGANI

SAHİBİ: İ.S.D. Genel Başkanı Metin Benol
YAZI İŞLERİ MD.: Tahsin Sorkun
YÖNETİM YERİ: Hüseyin Ağa Mah. Sakız Ağacı Cad. No:20 Beyoğlu - İSTANBUL Tel:

YAYIN KURULU:
Mustafa Kızıler, Oğuz Demir, Mehmet Kepez, Agâh Savrun, Hatice Ünsal, Şener İnce, Gürhan Güvenkaya, Nejat Yazıcıoğlu, Metin Benol, Akif Güneş, Ahmet Yüzüak, Haydar Kızılırmak, Cahide Özkök.

Ayda bir yayınlanır, yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Gönderilen yazılar, belgeler iade edilmez. Yazı ve haberlerde biçim ve dizin değişiklikleri yapılabilir. Yazılar kaynak belirtilerek izinsiz kullanılabilir.
Dizgı, Film, Montaj: PAPİRÜS Basım 527 03 99
Basıldığı yer: **Seçenek Matbaacılık Yayıncılık Ltd. Şti. 516 21 53**